

Fremsat den 26. juni 2025 af forsvarsministeren (Troels Lund Poulsen)

Forslag

til

Lov om bygge- og anlægsprojekter samt driftsaktiviteter med væsentlige nationale forsvarsformål eller væsentlige civile beredskabsformål

Anvendelsesområde

§ 1. Denne lov finder anvendelse på gennemførelse af bygge- og anlægsprojekter samt driftsaktiviteter med væsentlige nationale forsvarsformål eller væsentlige civile beredskabsformål.

Fravigelse af anden lovgivning m.v.

§ 2. Vedkommende minister kan efter forhandling med henholdsvis forsvarsministeren og ministeren for samfundssikkerhed og beredskab fastsætte regler om gennemførelse af et konkret bygge- og anlægsprojekt eller en konkret driftsaktivitet omfattet af § 1 og i den forbindelse fastsætte regler om

- 1) overtagelse af beføjelser, der efter anden lovgivning er tillagt andre ministre eller myndigheder,
- 2) hel eller delvis fravigelse af anden nærmere angivet lovgivning og
- 3) afskæring af klageadgang inden for nærmere angivet lovgivning.

Stk. 2. Vedkommende minister kan alene fastsætte regler i medfør af stk. 1, når reglerne er nødvendige for at opnå projektets eller aktivitetens formål.

§ 3. Vedkommende minister kan med henblik på gennemførelse af et konkret projekt eller en konkret aktivitet omfattet af § 1 fravige pligter for det offentlige og privates rettigheder og pligter over for det offentlige i anden lovgivning eller i afgørelser truffet af det offentlige i medfør af anden lovgivning, hvis formålet af hensyn til projektets eller aktivitetens fortrolighed ikke kan opnås ved at fastsætte regler i medfør af § 2.

Stk. 2. Fravigelser efter stk. 1 kan kun ske, når henholdsvis forsvarsministeren og ministeren for samfundssikkerhed og beredskab vurderer, at det af afgørende hensyn til den nationale sikkerhed er nødvendigt for at opnå projektets eller aktivitetens formål.

Ekspropriation

§ 4. Vedkommende minister kan ved ekspropriation erhverve arealer og rettigheder, der er nødvendige for gennemførelsen af bygge- og anlægsprojekter samt driftsaktiviteter omfattet af § 1. Vedkommende minister kan endvidere foretage ekspropriation efter 1. pkt. til fordel for statslige selskaber, selvstændige offentlige virksomheder, kommunalbestyrelser, kommunale fællesskaber, regionsråd og private.

Stk. 2. Lov om fremgangsmåden ved ekspropriation vedrørende fast ejendom finder anvendelse på ekspropriation efter denne lov.

Stk. 3. Ved erstatningsfastsættelsen for ekspropriation efter denne lov finder § 103 i lov om offentlige veje m.v. anvendelse.

Stk. 4. Statslige selskaber, selvstændige offentlige virksomheder, kommunalbestyrelser, kommunale fællesskaber, regionsråd og private, der efter stk. 1, 2. pkt., eksproprieres til fordel for, afholder alle omkostninger forbundet med ekspropriationen.

Ledningsarbejder

§ 5. Forsvarsministeren kan fastsætte regler om arbejder på ledninger i eller over arealer, hvor bygge- og anlægsprojekter omfattet af § 1 skal gennemføres. Ministeren kan herunder fastsætte regler om, hvem der udfører arbejdet og afholder udgifter hertil, påbud om udførelse af arbejdet samt processen for tvister for erstatning for ledningsarbejder.

Domstolsprøvelse

§ 6. Søgsmål til prøvelse af afgørelser truffet efter beføjelser overtaget i henhold til regler fastsat efter § 2 skal være anlagt inden 6 måneder efter, at afgørelsen er meddelt den pågældende. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes fristen dog altid fra bekendtgørelsen.

Stk. 2. Ved søgsmål om miljøforhold skal retten påse, at omkostningerne ved sagen ikke er uoverkommeligt høje for de berørte parter.

Ikrafttræden m.v.

§ 7. Loven træder i kraft dagen efter bekendtgørelsen i Lovtidende.

Stk. 2. Loven ophæves den 31. december 2028.

Stk. 3. Loven og regler udstedt i medfør af §§ 2 og 5 finder efter lovens ophævelse anvendelse på bygge- og anlægsprojekter samt driftsaktiviteter, der er påbegyndt før lovens ophævelse.

§ 8. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

Indholdsfortegnelse

1. Indledning
2. Baggrund
3. Lovforslagets hovedpunkter
 - 3.1. Lovens anvendelsesområde
 - 3.1.1. Gældende ret
 - 3.1.2. Forsvarsministeriets overvejelser og den foreslåede ordning
 - 3.2. Overtagelse af beføjelser ved bekendtgørelse
 - 3.2.1. Gældende ret
 - 3.2.2. Forsvarsministeriets overvejelser og den foreslåede ordning
 - 3.3. Fravigelse af anden lovgivning ved bekendtgørelse
 - 3.3.1. Gældende ret
 - 3.3.2. Forsvarsministeriets overvejelser og den foreslåede ordning
 - 3.4. Afskæring af klageadgange
 - 3.4.1. Gældende ret
 - 3.4.2. Forsvarsministeriets overvejelser og den foreslåede ordning
 - 3.5. Fravigelse af anden lovgivning uden offentlighedens inddragelse
 - 3.5.1. Gældende ret
 - 3.5.2. Forsvarsministeriets overvejelser og den foreslåede ordning
 - 3.6. Ekspropriation
 - 3.6.1. Gældende ret
 - 3.6.2. Forsvarsministeriets overvejelser og den foreslåede ordning
 - 3.7. Fastsættelse af regler om arbejder på ledninger
 - 3.7.1. Gældende ret
 - 3.7.2. Forsvarsministeriets overvejelser og den foreslåede ordning
4. Økonomiske konsekvenser og implementeringskonsekvenser for det offentlige
5. Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet m.v.
6. Administrative konsekvenser for borgerne
7. Klimamæssige konsekvenser
8. Miljø- og naturmæssige konsekvenser
9. Forholdet til EU-retten
10. Hørte myndigheder og organisationer m.v.
11. Sammenfattende skema

1. Indledning

Lovforslaget har til formål at gennemføre aftale om en ny lov om bygge- og anlægsprojekter samt driftsaktiviteter med væsentlige nationale forsvarsformål eller væsentlige civile beredskabsformål, der blev indgået den 13. maj 2025 mellem regeringen (Socialdemokratiet, Venstre og Moderaterne), Danmarksdemokraterne, Socialistisk Folkeparti, Liberal Alliance, Det Konservative Folkeparti, Dansk Folkeparti og Radikale Venstre. Den nye lov skal ifølge aftalen træde i kraft medio september 2025.

Det fremgår bl.a. af aftalen, at aftalepartierne finder, at der i den nuværende sikkerhedspolitiske situation er et særligt behov for at sikre opbygningen af nye faciliteter på forsvars- og beredskabsområdet, herunder for at styrke Danmarks samlede kampkraft.

Det fremgår endvidere bl.a. af aftalen, at aftalepartierne er enige om, at det ved en ny lov skal sikres, at myndighederne har de nødvendige handlemuligheder for hurtigt at kunne

gennemføre konkrete bygge- og anlægsprojekter samt driftsaktiviteter, der tjener væsentlige nationale forsvarsformål eller væsentlige civile beredskabsformål. Dette vil væsentligt forkorte den sagsbehandlingstid, der normalt er forbundet med gennemførelsen af sådanne projekter og aktiviteter, ligesom det vil minimere muligheden for forsinkelser i selve bygge-, anlægs- eller driftsperioden, f.eks. som følge af håndtering af klagesager m.v. Aftalepartierne finder, at f.eks. den europæiske oprustning og bidrag til Ukraine efter en konkret vurdering og i lyset af trusselsbilledet samt den aktuelle sikkerhedspolitiske situation kan være omfattet af nationale forsvarsformål.

Med loven skal vedkommende minister efter forhandling med forsvarsministeren henholdsvis ministeren for samfundssikkerhed og beredskab kunne fastsætte regler ved bekendtgørelse om projektets eller aktivitetens gennemførelse og i den forbindelse kunne fastsætte regler om 1) overtagelse af andre myndigheders beføjelser (call in), 2) hel eller

delvis fravigelse af anden lovgivning og 3) afskæring af administrativ klageadgang, når det er nødvendigt for at opnå formålet med de konkrete bygge- og anlægsprojekter samt driftsaktiviteter.

Det fremgår desuden bl.a. af aftalen, at aftalepartierne herudover finder, at loven i helt særlige tilfælde, hvor formålet med et konkret projekt eller aktivitet ikke kan opnås ved udstedelse af en bekendtgørelse, fordi offentlighedens kendskab til projektet eller aktiviteten i sig selv vil bringe formålet hermed i fare, vil give mulighed for at gennemføre konkrete projekter eller aktiviteter og i den forbindelse fravige anden lovgivning. Muligheden vil alene kunne anvendes i det omfang forsvarsministeren henholdsvis ministeren for samfundssikkerhed og beredskab vurderer, at det af afgørende hensyn til den nationale sikkerhed er påkrævet for at opnå formålet med det konkrete projekt eller den konkrete aktivitet. Det forudsættes, at denne adgang til konkret at fravige anden lovgivning m.v. vil have et snævert anvendelsesområde.

Aftalepartierne er ifølge aftalen desuden enige om, at loven skal indeholde en ekspropriationshjemmel, så vedkommende minister kan ekspropriere til bygge- og anlægsprojekter samt driftsaktiviteter, som gennemføres af hensyn til væsentlige nationale forsvarsformål eller væsentlige civile beredskabsformål.

Loven foreslås ophævet den 31. december 2028.

2. Baggrund

Forsvarets Efterretningstjeneste (FE) vurderer i *Opdateret vurdering af truslen fra Rusland mod Rigsfællesskabet* fra februar 2025, at Rusland ser sig selv i konflikt med Vesten og forbereder sig på en krig mod NATO. Det betyder ikke, at der er truffet beslutning om at starte en sådan krig, men Rusland opruster og opbygger kapaciteten til at kunne tage den beslutning. Rusland ønsker på nuværende tidspunkt fortsat at undgå at foretage handlinger, der kan medføre, at NATO aktiverer artikel 5. Ruslands risikovillighed over for NATO vil dog sandsynligvis stige, hvis det relative styrkeforhold forskyder sig i russisk favør. Det vil f.eks. være tilfældet, hvis Ruslands konventionelle militære styrke vokser, uden at Vesten samtidig opbygger sine militære kapaciteter med samme hast. Rusland vil sandsynligvis være mere villig til at bruge militær magt i en regional krig mod et eller flere europæiske NATO-lande, hvis Rusland opfatter NATO som militært svækket eller politisk splittet. Dette gælder særligt, hvis Rusland vurderer, at USA ikke kan eller vil støtte de europæiske NATO-lande i en krig med Rusland. I en sådan situation vil Ruslands villighed til at bruge militær magt afhænge af en vurdering af modstandernes evne til både at forsvare sig selv og til at skade Rusland. Den konkrete militære trussel fra Rusland afhænger også af udviklingen i krigen i Ukraine. Det er usandsynligt, at Rusland samtidig vil kunne gennemføre både krigen i Ukraine og en krig med et eller flere NATO-lande. Når krigen stopper eller fryser fast, vil Rusland kunne frigøre betydelige militære ressourcer og dermed øge sin militære evne til at udgøre en direkte trussel mod NATO. I det tilfælde vurderer FE, at Rusland i

løbet af ca. 2 år vil udgøre en troværdig trussel mod enkelte eller flere NATO-lande og dermed være klar til en regional krig mod flere lande i Østersøregionen, og at Rusland i løbet af ca. 5 år kan være klar til en storskalakrig på det europæiske kontinent, hvor USA ikke involverer sig. De angivne tidshorisonter forudsætter, at NATO ikke samtidig opruster i samme tempo.

Det fremgår endvidere af EU-Kommissionens beredskabsstrategi af 26. marts 2025, som har til formål at styrke Europas evne til at forebygge og reagere på nye trusler, at Europa står over for en ny virkelighed præget af stigende risici og dyb usikkerhed med stadig mere komplekse kriser og udfordringer. Det fremgår i den forbindelse bl.a., at Europa skal være forberedt på større, tværsektorielle hændelser og kriser, herunder en væbnet konflikt, der påvirker en eller flere medlemsstater.

I lyset af den sikkerhedspolitiske situation er der opstået – og forventes der at ville opstå – et behov for hurtigt at kunne etablere, ændre eller udvide statslig infrastruktur og byggeri m.v. med henblik på at varetage et nationalt forsvarsformål eller et civilt beredskabsformål, herunder f.eks. til understøttelse af Forsvaret og allierede styrker eller til beskyttelse af den civile befolkning under krig eller krise eller genopretning af kritisk infrastruktur som følge af eksempelvis en naturlig eller menneskeskabt hændelse. Eksempelvis er det nødvendigt at etablere en national produktion af forsvarsmateriel, herunder ammunition, i Danmark. Det samme vil efter omstændighederne også kunne gælde for kommunale, regionale og private projekter.

Gennemførelse af bygge- og anlægsprojekter samt driftsaktiviteter forudsætter efter gældende ret en lang række godkendelser, tilladelser eller dispensationer fra kommunalbestyrelser, regionsråd og andre offentlige myndigheder. Disse kan f.eks. vedrøre planlægning, arealanvendelse, byggeri og anlæg samt beskyttelse af miljø, natur og kulturarv. Det vil afhænge af den konkrete aktivitet, og hvor den etableres, hvilke tilladelser og dispensationer, som skal indhentes, men erfaringen er, at det ofte vil kunne tage 2-3 år, før samtlige tilladelser og dispensationer er indhentet, og projektet kan påbegyndes. Dertil kommer, at klager over tilladelser til projektet har eller vil kunne tillægges opsættende virkning af klageinstansen og dermed forlænge projektets påbegyndelse og færdiggørelse.

I den nuværende sikkerhedspolitiske situation kan der som nævnt være behov for hurtigt at gennemføre nødvendige bygge- og anlægsprojekter samt driftsaktiviteter, der tjener væsentlige nationale forsvarsformål eller væsentlige civile beredskabsformål. Derfor er der behov for at forkorte sagsbehandlingstiden væsentligt og samtidig minimere risikoen for yderligere forsinkelser i selve bygge-, anlægs- eller driftsperioden.

Regeringen ønsker med dette lovforslag at bidrage til at sikre, at bygge- og anlægsprojekter samt driftsaktiviteter, der gennemføres af hensyn til væsentlige nationale forsvarsformål eller væsentlige civile beredskabsformål, kan gennemføres hurtigere end under normale omstændigheder. Konkret vil loven bl.a. kunne udgøre det nødvendige

lovgrundlag for hurtigere at kunne igangsætte national produktion af forsvarsmateriel, herunder ammunition, i Danmark og gennemførelse af projekter til beskyttelse af den civile befolkning eller til genetablering eller genopretning af kritisk infrastruktur.

3. Lovforslagets hovedpunkter

3.1. Lovens anvendelsesområde

3.1.1. Gældende ret

Gennemførelse af bygge- og anlægsprojekter og driftsaktiviteter på et givent område forudsætter efter omstændighederne en lang række tilladelser eller dispensationer fra kommunalbestyrelser, regionsråd og andre offentlige myndigheder. Disse kan f.eks. vedrøre planlægning, arealanvendelse, byggeri og anlæg samt beskyttelse af miljø, natur og kulturarv. Det vil afhænge af den konkrete aktivitet, herunder hvor den skal etableres eller finde sted, hvilke tilladelser og dispensationer som skal indhentes.

I Danmark er der tradition for, at anlæg af større infrastrukturprojekter, f.eks. vej- og jernbaneprojekter på Transportministeriets område, vedtages af Folketinget ved en anlægslov. Med anlægsloven bemyndiges den relevante ressortminister til at gennemføre et konkret projekt i overensstemmelse med lovforslaget, projektbeskrivelsen og den gennemførte miljøkonsekvensvurdering.

Anlægsloven udgør det fornødne retsgrundlag for projektet og gennemførelsen heraf. Ressortministeren kan på den baggrund igangsætte og gennemføre det konkrete projekt, herunder foretage de fysiske indgreb i natur og landskab, som er en forudsætning for at kunne gennemføre projektet. På Transportministeriets område vil anlægsprojektet blive gennemført af f.eks. Vejdirektoratet eller Sund & Bælt Holding A/S som bygherre.

I anlægsloven kan konkrete bestemmelser og tilladelseskrav efter anden lovgivning være fraveget for at kunne realisere projektet, men der vil ofte fortsat skulle indhentes en række administrative tilladelser, godkendelser m.v. efter anden lovgivning hos kommunalbestyrelser, regionsråd og andre offentlige myndigheder. Omfanget af tilladelser og dispensationer m.v. afhænger i høj grad af det konkrete projekt eller den konkrete aktivitet, herunder hvor det konkrete projekt eller den konkrete aktivitet skal etableres eller finde sted.

På Forsvarsministeriets område er der bl.a. fastsat regler om udbygning og drift af Flyvestation Skrydstrup. Det fremgår således af § 1, stk. 1, i lov nr. 881 af 16. juni 2020 om udbygning og drift af Flyvestation Skrydstrup, at loven har til formål at fastlægge rammerne for et samlet projekt vedrørende udbygning og dele af driften af Flyvestation Skrydstrup med henblik på en optimal anvendelse af Danmarks kampflykapacitet under behørig iagttagelse af plan-, miljø- og naturbeskyttelsesmæssige hensyn.

Loven indebærer bl.a., at der på en række punkter vil kunne ske fravigelse af regler i den almindelige plan-, bygge-,

natur- og miljølovgivning. Det skyldtes, at den almindelige lovgivning ikke vurderedes at være velegnet til at regulere et projekt af den unikke karakter, herunder fordi der blev stillet helt særlige sikkerhedskrav til byggeriet, og fordi byggeriet i helt særlig grad var tidskritisk.

Loven indebærer endvidere, at forsvarsministeren vil være bemyndiget til at afskære klageadgangen efter f.eks. bygge-, natur- og miljølovgivningen, idet erfaringer fra andre anlægsarbejder har vist, at klagesagsbehandling i forbindelse med tilladelser eller godkendelser efter bygge-, natur- og miljølovgivning kan medføre betydelige forsinkelser i anlægsarbejdet.

3.1.2. Forsvarsministeriets overvejelser og den foreslåede ordning

Behovet for indhentning af administrative godkendelser, tilladelser eller dispensationer hos den relevante kommunalbestyrelse, regionsråd eller anden offentlig myndighed medfører, at der typisk vil kunne gå flere år fra det tidspunkt, hvor der opstår et behov for et konkret bygge- og anlægsprojekt eller en konkret driftsaktivitet, til projektet eller aktiviteten kan igangsættes og gennemføres.

En styrkelse af dansk forsvar indebærer bl.a., at der over en kort årrække skal rekrutteres mere personale og anskaffes nye våbensystemer og køretøjer. En styrkelse af disse kapaciteter forudsætter udvidelser af eksisterende bygninger, infrastruktur og øvelsesarealer eller nye bygninger. For at sikre understøttelsen af dansk forsvar er det derfor vigtigt, at den nødvendige infrastruktur (f.eks. indkvartering til personale, garager og havneanlæg m.v.) udvides parallelt med rekrutteringen og anskaffelser.

Det er ikke udelukkende Forsvarets egne byggeprojekter, der har hastende karakter, og som tjener et nationalt eller europæisk forsvarsformål. Eksempelvis er det nødvendigt at etablere en national ammunitionsproduktion i Danmark, som tjener flere formål – både en styrkelse af Forsvarets kampkraft, forsyningssikkerhed samt at øge Europas fælles forsvarsindustrielle opbygning. Opbygningen og styrkelsen af Danmarks forsvarsindustrielle kompetencer er vigtige i bestræbelserne på at opbygge kampkraften, herunder skabe en mere robust forsyningssikkerhed. Det samme vil efter omstændighederne også kunne gælde for private projekter.

Både nybyggeri, udvidelser og vedligeholdelse af eksisterende infrastruktur og bygningsmasse kræver dispensationer og tilladelser efter gældende regler, som er tidskrævende at indhente. Det kan i visse tilfælde tage op til 3-4 år at indhente nødvendige tilladelser for at igangsætte et projekt, f.eks. i områder, hvor der ikke foreligger et plangrundlag, der muliggør projektet. I en sådan situation vil større byggerier alene kunne gennemføres, hvis der tilvejebringes et plangrundlag.

Endelig skal bygninger, der skal anvendes i den operative opgaveløsning, som regel placeres på bestemte områder, f.eks. i nærheden af eksisterende garnisoner, for at opnå synergieffekter i forhold til faciliteter som indkvartering, kantiner, øvelsesterræner m.v. Bygningerne vil ofte skulle

placeres i områder, der er omfattet af lovgivning, der beskytter natur og kulturarv. Dette medfører, at bygningerne bliver omfattet af krav om tilladelser og erstatningsnatur, hvilket i lyset af den sikkerhedspolitiske situation kan være tidskrævende at leve op til.

Det er desuden vigtigt for uddannelse og træning af Forsvarets personale, at der er de nødvendige skyde- og øvelsesterræner. Det er ofte vanskeligt at indhente tilladelse til at etablere og indrette skyde- og øvelsesterrænerne, f.eks. sprængningspladser, kampstillinger og master m.v., som giver det nødvendige grundlag for Forsvarets uddannelser. Større øvelser kan tage op imod ni måneder at planlægge, og i visse tilfælde må øvelser aflyses, hvis de nødvendige tilladelser ikke er blevet meddelt.

Regeringen er i den nuværende sikkerhedspolitiske situation optaget af at sikre, at den eksisterende lovgivning ikke skal forsinke og i værste fald forhindre bygge- og anlægsprojekter samt driftsaktiviteter, der tjener væsentlige nationale forsvarsformål eller væsentlige civile beredskabsformål.

Derfor vurderer regeringen, at det er nødvendigt, at der under nærmere omstændigheder bør være mulighed for at sikre, at bygge-, og anlægsprojekter samt driftsaktiviteter, der tjener væsentlige nationale forsvarsformål eller væsentlige civile beredskabsformål kan gennemføres hurtigere end under normale omstændigheder.

Der lægges med lovforslaget derfor op til, at vedkommende minister kan fastsætte regler om gennemførelse af et konkret bygge- og anlægsprojekt eller en konkret driftsaktivitet omfattet af lovforslagets § 1 og i den forbindelse fastsætte regler om 1) overtagelse af beføjelser, der efter anden lovgivning er tillagt andre ministre eller myndigheder, 2) hel eller delvis fravigelse af anden nærmere angivet lovgivning og 3) afskæring af klageadgang inden for nærmere angivet lovgivning.

Regeringen vurderer i lyset af lovforslagets forholdsvist vidtgående beføjelsesmuligheder, at lovforslagets anvendelsesområde bør begrænses til alene at finde anvendelse for aktiviteter, der tjener væsentlige nationale forsvarsformål eller væsentlige civile beredskabsformål.

Det vil i den forbindelse være forudsat, at vedkommende minister foretager en konkret vurdering af, hvilke beføjelser efter anden lovgivning, som det er nødvendigt at overtage, hvilke regler i anden lovgivning der er nødvendige at fravige, og hvilke klageadgange det er nødvendigt at afskære for at opnå projektets eller aktivitetens formål. Dette indebærer bl.a., at der vil skulle foretages en afvejning mellem på den ene side formålet bag det konkrete anlægs- og byggeprojekt eller den konkrete driftsaktivitet og på den anden side hensynet bag den regel, som fraviges. Heraf følger det også, at fravigelser af mere indgribende karakter vil kræve særdeles tungtvejende grunde. Af kravet om en afvejning følger det også, at vedkommende minister i almindelighed forudsættes at udforme de konkrete fravigelser på den mindst indgribende måde.

Det foreslås på den baggrund, at loven finder anvendel-

se for bygge- og anlægsprojekter samt driftsaktiviteter, der gennemføres af hensyn til væsentlige nationale forsvarsformål eller væsentlige civile beredskabsformål.

Ved nationale forsvarsformål forstås formål, der er relateret til rigets forsvar og beskyttelse samt til forsvar og beskyttelse i henhold til Danmarks internationale forpligtelser. Bygge- og anlægsprojekter og driftsaktiviteter, der tjener nationale forsvarsformål, vil bl.a. kunne være projekter vedrørende allierede styrkers aktiviteter på dansk territorium i overensstemmelse med nationale og internationale forpligtelser. Ligeledes vil opbygning af national ammunitionsproduktion også varetage nationale forsvarsformål og forpligtelser i henhold til Danmarks internationale forpligtelser.

Bygge- og anlægsprojekter samt driftsaktiviteter, der tjener væsentlige civile beredskabsformål, vil bl.a. kunne være begrundet i alvorlige og uforudsete naturlige eller menneskeskabte trusler, herunder hybride (sammensatte) trusler mod kritisk infrastruktur m.v. Derudover vil sådanne projekter og aktiviteter kunne være begrundet i aktuelle eller mulige kriser og væbnede konflikter, hvor der eksempelvis kan være behov for at etablere eller renovere beskyttelsesrum til civilbefolkningen eller særlige faciliteter, herunder med henblik på at sikre regeringskontinuitet og videreførelse af samfundsbærende funktioner.

Vurderingen af, hvad der på et givent tidspunkt udgør et væsentligt nationalt forsvarsformål eller væsentligt civilt beredskabsformål, vil afhænge af trusselsbilledet på det konkrete tidspunkt, og vurderingen vil således være dynamisk.

Vurderingen, som vedrører spørgsmålet om væsentlige nationale forsvarsformål eller væsentlige civile beredskabsformål og dermed rigets sikkerhedspolitiske-, forsvarspolitiske og beredskabsmæssige interesser, er udtryk for et sikkerhedsfagligt og -politisk skøn. I vurderingen vil kunne inddrages en række forskelligartede hensyn, herunder eksempelvis hensynet til statens sikkerhed, den offentlige sikkerhed, beredskab, infrastruktur og rigets forsvar, politiske, økonomiske og militære kapaciteter og udenrigspolitiske, herunder europæiske og alliancemæssige, hensyn. I de anførte overordnede hensyn kan indeholdes en lang række hensyn, herunder betydning for kritisk national infrastruktur, forsvarsinteresser, strategiske betragtninger og den konkrete situations forhold, herunder spørgsmål om ejerskab, finansiering og lokale omstændigheder. Opregningen af hensyn er ikke udtømmende og for en nærmere beskrivelse af begreberne henvises der til lovforslagets § 1 og bemærkningerne hertil.

Med henblik på at sikre, at den foreslåede ordning alene finder anvendelse i tilfælde, hvor der foreligger væsentlige forsvarsformål eller væsentlige civile beredskabsformål, bør vedkommende minister alene kunne fastsætte regler om gennemførelse af det konkrete projekt eller den konkrete aktivitet efter forhandling med henholdsvis forsvarsministeren og ministeren for samfundssikkerhed og beredskab afhængigt af, om det pågældende projekt eller den pågældende aktivitet tjener et nationalt forsvarsformål eller civilt beredskabsformål. Vurderingen af, om der foreligger et væsentligt nationalt forsvarsformål eller væsentligt civilt beredskabs-

formål, vil i relevant omfang kunne foretages under inddragelse af relevante myndigheder, herunder myndigheder med forsvars-, sikkerheds- og beredskabsfaglig ekspertise.

Et konkret bygge- og anlægsprojekt samt driftsaktiviteter vil desuden kunne tjene både et nationalt forsvarsformål og et civilt beredskabsformål. I sådanne tilfælde vil fastsættelse af regler skulle forhandles med både forsvarsministeren og ministeren for samfundssikkerhed og beredskab.

Hvis den pågældende aktivitet har afledte virkninger, herunder eksempelvis beskæftigelsesmæssige eller økonomiske fordele for samfundet, vil dette ikke udelukke projektet eller aktiviteten fra anvendelsesområdet. Det afgørende vil være, om den pågældende aktivitet iværksættes med henblik på at tjene et væsentligt nationalt forsvarsformål eller væsentligt civilt beredskabsformål. Kravet om, at det konkrete forsvarsformål eller civile beredskabsformål skal være væsentligt, vil indebære, at formålet er mere end blot ønskeligt eller hensigtsmæssigt. Et bygge- og anlægsprojekt eller en driftsaktivitet, som foruden at varetage et nationalt forsvarsformål eller et civilt beredskabsformål, øger beskæftigelsen i et område væsentligt eller tiltrækker udenlandsk ekspertise og arbejdskraft, vil i almindelighed ikke opfylde kravet om væsentlighed.

Det forudsættes, at kompetencen til at fastsætte regler om projektet eller aktiviteten efter lovforslagets § 2 eller til at fravige anden lovgivning efter lovforslagets § 3 ikke vil kunne delegeres til andre myndigheder, herunder underliggende myndigheder.

På Forsvarsministeriets område vil lovforslaget f.eks. kunne anvendes til at fastsætte regler ved bekendtgørelse om rammerne for et samlet bygge- og anlægsprojekt og driften af national ammunitionsproduktion i Elling. For at sikre hurtig igangsættelse af bygge- og anlægsprojektet og drift vedrørende national ammunitionsproduktion kan det være nødvendigt at skulle fravige visse regler i lovgivningen for realiseringen af projektet og aktiviteterne.

Der henvises i øvrigt til lovforslagets § 1 og bemærkningerne hertil.

3.2. Overtagelse af beføjelser ved bekendtgørelse

3.2.1. Gældende ret

Igangsættelsen af bygge- og anlægsprojekter samt driftsaktiviteter forudsætter efter omstændighederne en række forskellige godkendelser, tilladelser eller dispensationer m.v. efter anden lovgivning, før der kan foretages de nødvendige fysiske indgreb i natur og landskab, opføres bygninger, varige anlæg og installationer m.v. Omfanget af tilladelser m.v. afhænger i høj grad af den konkrete aktivitet, herunder hvor den skal etableres eller finde sted. Tilladelser m.v. vil skulle indhentes hos kommunalbestyrelser, regionsråd eller andre offentlige myndigheder.

Kravet om godkendelser, tilladelser eller dispensationer gælder som udgangspunkt alle bygge- og anlægsprojekter samt driftsaktiviteter, medmindre der findes eller fastsættes regler, som hjemler en fravigelse af disse krav.

Anlægslove, der bemyndiger transportministeren til at gennemføre større statslige anlægsprojekter på vej- og jernbaneområdet, vil som oftest indeholde hjemmel til, at transportministeren kan overtage kompetencen til at træffe afgørelse i form af godkendelse, tilladelse og dispensation fra kommunalbestyrelsen, regionsrådet eller en anden offentlig myndighed, som er tillagt beføjelsen i henhold til anden lovgivning (call in-beføjelse). Et eksempel herpå er § 6, stk. 3, i lov nr. 624 af 11. juni 2024 om anlæg af en tredje Limfjordsforbindelse.

Muligheden for at fastsætte regler om drift findes i lov nr. 881 af 16. juni 2020 om udbygning og drift af Flyvestation Skrydstrup, hvor det følger af § 7, stk. 5, at forsvarsministeren kan fastsætte nærmere regler om driftsprojektet bl.a. om flystøj og terminalstøj. Forsvarsministeren kan desuden fastsætte regler om egenkontrol og afskæring af klageadgange.

3.2.2. Forsvarsministeriets overvejelser og den foreslåede ordning

I lyset af det aktuelle trusselsbillede er det regeringens opfattelse, at der er – og forventes at ville kunne opstå – behov for at etablere, ændre, udvide eller drive infrastruktur og byggeri m.v., der tjener væsentlige nationale forsvarsformål eller væsentlige civile beredskabsformål hurtigere og uden forsinkelse, eller uden at projektet må stilles i bero som følge af sagsbehandling eller klagesager.

Med de gældende regler vil der som nævnt – afhængigt af det konkrete bygge- og anlægsprojekt eller den konkrete driftsaktivitet – skulle indhentes en lang række godkendelser, tilladelser eller dispensationer, som vil skulle sagsbehandles af den kompetente myndighed, enten kommunalbestyrelsen, regionsrådet eller en anden offentlig myndighed. Afhængig af projektets eller aktivitetens omfang kan der ofte være tale om, at der vil skulle indhentes godkendelser, tilladelser eller dispensationer fra mere end én myndighed.

Foruden at være tidskrævende kan kompleksiteten af det konkrete bygge- og anlægsprojekt eller den konkrete driftsaktivitet betyde, at det vil forkorte og smidiggøre sagsbehandlingen, hvis vedkommende minister får hjemmel til at overtage beføjelser tillagt forskellige kommunalbestyrelser, regionsråd eller andre offentlige myndigheder efter anden lovgivning. Fastsættelse af regler om overtagelse af beføjelser forudsætter, at vedkommende minister konkret vurderer, at det er nødvendigt for at opnå formålet med projektet eller aktiviteten, og at projektets eller aktivitetens karakter bevirker, at det vil være uhensigtsmæssigt at gennemføre ved en konkret anlægslov eller lignende. Vedkommende minister forudsættes at inddrage den eller de relevante myndigheder, som ministeren ønsker at overtage beføjelserne fra, i denne vurdering.

Det foreslås derfor at bemyndige vedkommende minister til efter forhandling med henholdsvis forsvarsministeren og ministeren for samfundssikkerhed og beredskab for de konkrete bygge- og anlægsprojekter samt driftsaktiviteter omfattet af den foreslåede lov til at fastsætte regler om overtagelse af beføjelser, der efter anden lovgivning er tillagt

andre ministre eller myndigheder, når reglerne er nødvendige for at opnå projektets eller aktivitetens formål.

Det vil være forudsat, at vedkommende minister, som fastsætter regler i medfør af den foreslåede bemyndigelse, i relevant omfang udnytter de eksisterende undtagelsesmuligheder i lovgivningen, herunder relevante EU-regler, såsom VVM-direktivets artikel 1, stk. 3.

Eftersom bestemmelsen omfatter konkrete bygge- og anlægsprojekter samt driftsaktiviteter med væsentlige forsvarsformål eller væsentlige civile beredskabsformål, kan der være tale om projekter og aktiviteter, som efter en konkret vurdering tillige er nødvendige af afgørende hensyn til den nationale sikkerhed. Sådanne projekter kan alt efter omstændighederne være omfattet af TEU artikel 4, stk. 2. Det forudsættes, at den foreslåede § 2 vil blive anvendt til gennemførelsen af sådanne projekter og aktiviteter, medmindre de må anses for omfattet af den foreslåede § 3, idet anvendelsen af sidstnævnte tillige er betinget af, at projektet eller aktiviteten har en fortrolig karakter. Der henvises til afsnit 3.5 nedenfor.

Udkast til bekendtgørelser udstedt i medfør af den foreslåede bestemmelse forudsættes – som udgangspunkt – sendt i fire ugers høring, hvorved især de myndigheder, som vil blive berørt af reglerne om overtagelse af beføjelser m.v. vil have mulighed for at afgive bemærkninger til den påtænkte foranstaltning. I tilfælde, hvor det af hensyn til væsentlige nationale forsvarsformål eller væsentlige civile beredskabsformål ikke er muligt at sende et udkast til bekendtgørelse i høring med sædvanlig frist, forudsættes det, at vedkommende minister i relevant omfang vil foretage en individuel høring af de berørte myndigheder.

Endvidere forudsættes det, at vedkommende minister før fastsættelsen af regler i forhold til et konkret projekt eller en konkret aktivitet orienterer Folketinget. Det vil ske ved orientering af Folketingets Forsvars-, Samfundssikkerheds- og Beredskabsudvalg (FOU) og eventuelle andre udvalg, hvis emneområde måtte være relevante for de fastsatte regler. Herudover bør forsvarsforligskredsen eller aftalekredsen på beredskabsområdet orienteres. Det vil ikke være en forudsætning for anvendelsen af kompetencen, at det eller de orienterede udvalg foretager en egentlig afstemning om den pågældende aktivitets gennemførelse. Formålet med orienteringen er at sikre parlamentarisk kontrol, og udvalget vil således efter sædvanlig praksis have mulighed for at stille spørgsmål til vedkommende minister, ligesom udvalget vil have mulighed for at anmode ministeren om redegørelser m.v. i relation til det bygge- eller anlægsprojekt eller den driftsaktivitet, som vil skulle gennemføres på baggrund af bekendtgørelsen. Udvalget vil f.eks. i den forbindelse kunne høre ministeren om begrundelsen for, at beføjelserne ikke forbliver hos den enkelte myndighed.

Anvendelsen af den foreslåede call in-beføjelse vil forudsætte, at det er nødvendigt af hensyn til et bygge- og anlægsprojekt eller en driftsaktivitet, der tjener væsentlige nationale forsvarsformål eller væsentlige civile beredskabsformål. Det sikres ved, at der stilles krav om, at vedkommende minister forhandler med henholdsvis forsvarsministeren og

ministeren for samfundssikkerhed og beredskab, inden der kan fastsættes regler om overtagelse af beføjelser, der efter anden lovgivning er tillagt andre ministre eller myndigheder. Tjener projektet eller aktiviteten både et væsentligt forsvarsformål og et væsentligt civilt beredskabsformål, vil det være et krav, at der forhandles med både forsvarsministeren og ministeren for samfundssikkerhed og beredskab. For yderligere om denne vurdering henvises til afsnit 3.1.2. ovenfor og bemærkningerne til lovforslagets § 1.

Der vil ikke gælde formkrav for den forhandling, som efter forslaget skal finde sted. Det er alene forudsat, at vedkommende minister skriftligt kan dokumentere, at reglerne om det påtænkte projekt eller den påtænkte aktivitet har været genstand for forhandling med forsvarsministeren for så vidt angår vurderingen af, om projektet eller aktiviteten har et væsentligt nationalt forsvarsformål, eller ministeren for samfundssikkerhed og beredskab for så vidt angår vurderingen af, om projektet eller aktiviteten har et væsentligt civilt beredskabsformål, inden vedkommende minister fastsætter regler i medfør af bestemmelsen. Forhandlingsmekanismen har til formål at sikre, at den foreslåede bestemmelse alene anvendes i tilfælde, hvor der foreligger væsentlige forsvarsformål eller væsentlige civile beredskabsformål.

Hvis henholdsvis forsvarsministeren og ministeren for samfundssikkerhed og beredskab vurderer, at et bygge- og anlægsprojekt eller en driftsaktivitet ikke tjener væsentlige nationale forsvarsformål eller væsentlige civile beredskabsformål, vil vedkommende minister ikke kunne fastsætte sådanne regler. Der vil herved ikke foreligge en afgørelse mellem ministerierne i forvaltningslovens forstand, men derimod en indstilling eller udtalelse fra én myndighed til en anden til brug for sidstnævnte myndigheds behandling og vurdering af en sag.

Forsvarsministeren og ministeren for samfundssikkerhed og beredskab vil af hensyn til henholdsvis væsentlige nationale forsvarsformål eller væsentlige civile beredskabsformål selv kunne udnytte bemyndigelsen uden inddragelse af andre ministre. I den forbindelse vil andre relevante myndigheder kunne inddrages i relevant omfang, ligesom det forudsættes, at andre ministre inddrages, i det omfang der fastsættes regler, som berører den pågældende ministers område.

Det bemærkes endelig, at udnyttelsen af de beføjelser, som vedkommende minister tillægges efter bestemmelsen, er underlagt et krav om nødvendighed. Vedkommende minister vil således skulle foretage en konkret vurdering af nødvendigheden af overtagelsen af beføjelser i lyset af de formål, som projektet eller aktiviteten tjener.

Der henvises i øvrigt til afsnit 3.1.2 ovenfor og til forslagets §§ 1 og 2 og bemærkningerne hertil.

3.3. Fravigelse af anden lovgivning ved bekendtgørelse

3.3.1. Gældende ret

For at et offentligt bygge- og anlægsprojekt eller en of-

fentlig driftsaktivitet kan gennemføres, kan det i en anlægslov være nødvendigt at suspendere offentligretlige forpligtelser, herunder en række regler inden for f.eks. plan-, miljø- og naturlovgivningen, hvorefter der ikke vil skulle meddeles tilladelse, dispensation m.v. til projektet eller aktiviteten.

Formålet er både at sikre, at projektet eller aktiviteten kan iværksættes og realiseres, og at der sikres fremdrift.

På Transportministeriets område fremgår det f.eks. af § 5, stk. 1, i lov nr. 624 af 11. juni 2024 om anlæg af en tredje Limfjordsforbindelse, at projektet ikke kræver landzonetilladelse eller dispensation fra strandbeskyttelseslinjen, og i stk. 2, at reglerne om kommuneplanlægning ikke finder anvendelse på projektet.

På Forsvarsministeriets område fremgår det f.eks. af § 7, stk. 6, i lov nr. 881 af 16. juni 2020 om udbygning og drift af Flyvestation Skrydstrup, at forsvarsministeren, hvis anlægsprojektets (vedrørende Flyvestation Skrydstrup) særlige karakter gør det påkrævet, kan fastsætte regler om, at nærmere bestemte regler udstedt i medfør af miljøbeskyttelsesloven ikke finder anvendelse for anlægsprojektet.

Det fremgår desuden af lovens § 7, stk. 3 og 5, at driftsprojektet (vedrørende Flyvestation Skrydstrup) ikke er omfattet af kravet om miljøgodkendelse efter § 33 i lov om miljøbeskyttelse, og at forsvarsministeren fastsætter nærmere regler om driftsprojektet efter § 1, stk. 2, nr. 2. Forsvarsministeren kan i den forbindelse bl.a. fastsætte regler om flystøj, terminalstøj, egenkontrol og afskæring af klageadgang. I medfør af bl.a. lovens § 7, stk. 5, er der i bekendtgørelse nr. 940 af 22. juni 2020 om støj fra Flyvestation Skrydstrup fastsat regler om flystøj og terminalstøj fra Forsvarets aktiviteter på Flyvestation Skrydstrup.

Nedenfor gennemgås en række områder, der indeholder krav om planlægning, tilladelse eller dispensation m.v., med angivelse af kompetent myndighed og evt. administrativ klageinstans.

Gennemgangen er ikke en udtømmende opregning af, hvilken lovgivning der kan finde anvendelse på et konkret statsligt anlægsprojekt, eller hvilke godkendelser, tilladelser eller dispensationer, der er nødvendige for projektets gennemførelse.

3.3.1.1. Miljøkonsekvensvurdering

Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2011/92/EU af 13. december 2011 om vurdering af visse offentlige og private projekters indvirkning på miljøet (herefter VVM-direktivet), som ændret ved Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2014/52/EU af 16. april 2014 (ændring af VVM-direktivet) er i sin helhed implementeret i dansk ret i lov om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter (VVM), jf. lovbekendtgørelse nr. 4 af 3. januar 2023 (herefter miljøvurderingsloven). Derudover er VVM-direktivet implementeret i relevant sektorlovgivning, herunder i jernbaneloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 1091 af 11. august 2023, og lov om offentlige veje m.v., jf. lovbekendtgørelse nr. 435 af 24. april 2024 (herefter vejloven).

VVM-direktivet indeholder minimumskrav til proceduren

for tilladelse til projekter, som kan forventes at få væsentlig indvirkning på miljøet. Det følger af VVM-direktivets artikel 1, stk. 3, at medlemsstaterne fra sag til sag, og såfremt der er hjemmel hertil i national ret, kan beslutte ikke at anvende dette direktiv på projekter, eller dele af projekter, der alene tjener et forsvarsformål eller projekter, der alene tjener et civilt beredskabsformål, hvis de vurderer, at en sådan anvendelse ville skade disse formål.

Det følger af miljøvurderingsloven, at projekter, som på grund af deres art, dimensioner eller placering kan forventes at få væsentlige indvirkninger på miljøet, ikke må påbegyndes, før den ansvarlige myndighed har meddelt tilladelse til at påbegynde projektet efter en miljøvurdering af projektets indvirkning på miljøet, eller der er truffet en screeningsafgørelse om, at der ikke skal gennemføres en miljøvurdering. Miljøvurderingsloven finder ikke anvendelse på projekter eller dele af projekter, der alene tjener et nationalt forsvarsformål eller alene tjener et civilt beredskabsformål, hvis henholdsvis forsvarsministeren og ministeren for samfundssikkerhed vurderer, at dette vil skade disse formål.

Afhængigt af projektet kan myndigheden være enten kommunalbestyrelsen, regionsrådet eller Styrelsen for Grøn Arealoplægning og Vandmiljø. Afgørelser herom kan påklages enten til Miljø- og Fødevareklagenævnet eller Energiklagenævnet.

Trafikstyrelsen træffer afgørelse om Banedanmarks og Vejdirektoratets etablering, udvidelse eller ændring af statslige jernbane- og vejanlæg og dertil knyttede projekter, som bl.a. på grund af deres art, dimensioner eller placering kan forventes at få væsentlige indvirkninger på miljøet, og som kræver en vurdering af projektets indvirkning på miljøet, i henhold til jernbaneloven og vejloven, når projektet ikke vedtages ved anlægslov. Afgørelse herom kan ikke påklages til anden administrativ myndighed.

VVM-direktivets artikel 1, stk. 3, er desuden implementeret i jernbaneloven og vejloven ved lov nr. 753 af 20. juni 2025 om ændring af færdselsloven, lov om offentlige veje m.v., lov om private fællesveje og jernbaneloven.

3.3.1.2. Byggeri og anlæg

Det er kommunalbestyrelsen, der giver byggetilladelse til opførelse og nedrivning af bebyggelse samt til byggepladsfaciliteter i henhold til bygge-loven, jf. lovbekendtgørelse nr. 1178 af 23. september 2016, og bekendtgørelse nr. 1399 af 12. december 2019 om bygningsreglementet 2018 (BR18). Afgørelser herom kan påklages til byggeklagenheden.

Alle bygningsarbejder vedrørende fredede bygninger kræver tilladelse fra kulturministeren – delegeret til Slots- og Kulturstyrelsen – hvis arbejderne går ud over almindelig vedligeholdelse, jf. lov om bygningsfredning og bevaring af bygninger og bymiljøer, jf. lovbekendtgørelse nr. 219 af 6. marts 2018 (herefter bygningsfredningsloven). Afgørelser herom kan påklages til kulturministeren.

Det følger af lov om kystbeskyttelse, jf. lovbekendtgørelse nr. 245 af 28. februar 2025, at kystbeskyttelsesforanstaltning

ger samt ændring, nedlæggelse eller ophør af allerede bestående eller besluttede kystbeskyttelsesforanstaltninger kun må foretages efter tilladelse fra kommunalbestyrelsen. Der må på søterritoriet kun foretages inddæmning, opfyldning, udføres anlæg, uddybning eller gravning m.v. efter tilladelse fra Kystdirektoratet. Det følger af bekendtgørelse nr. 654 af 19. maj 2020 om administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter for så vidt angår kystbeskyttelsesforanstaltninger samt etablering og udvidelse af visse anlæg på søterritoriet, at Kystdirektoratet skal foretage en vurdering af, om projektet i sig selv, eller i forbindelse med andre projekter, herunder tidligere gennemførte projekter, væsentligt kan påvirke et internationalt naturbeskyttelsesområde eller visse arter. Miljø- og Fødevareklagenævnet er klagemyndighed.

Erhvervsmæssig indvinding af råstoffer og etablering af anlæg på indvindingsstedet til brug for indvindingen kun må ske efter tilladelse fra regionsrådet, jf. lov om råstoffer, jf. lovbekendtgørelse nr. 1230 af 20. november 2024. Miljø- og Fødevareklagenævnet er klagemyndighed.

Anlæg af nye vandløb og regulering af eksisterende må kun ske med tilladelse fra kommunalbestyrelsen, jf. lov om vandløb, jf. lovbekendtgørelse 1217 af den 25. november 2019. Afgørelser herom kan påklages til Miljø- og Fødevareklagenævnet.

Kommunalbestyrelsen skal give tilladelse til miljøtekniske- og pejleboringer m.v., jf. bekendtgørelse nr. 1260 af 28. oktober 2013 om udførelse og sløjfning af boringer og brønde på land. Miljø- og Fødevareklagenævnet er klageinstans.

3.3.1.3. Planlægning og arealanvendelse

Det følger af lov om planlægning (planloven), at kommunalbestyrelsen er planmyndighed, dvs. har ansvaret for at tilvejebringe fysisk planlægning i form af kommune- og lokalplanlægning for arealanvendelsen i kommunen. Eksempelvis skal kommunalbestyrelsen efter planlovens § 13, stk. 2, tilvejebringe en lokalplan, før der gennemføres større udstykninger eller større bygge- eller anlægsarbejder, herunder nedrivninger af bebyggelse. Efter planlovens § 35, stk. 1, må der i landzone ikke uden tilladelse fra kommunalbestyrelsen foretages udstykning, opføres ny bebyggelse eller ske ændring i anvendelsen af bestående bebyggelse og ubebyggede arealer. Planklagenævnet er klagemyndighed.

Der må ikke foretages tilstandsændringer af fortidsminder uden dispensation fra Slots- og Kulturstyrelsen og af beskyttede sten- og jorddiger uden dispensation fra kommunalbestyrelsen, jf. museumsloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 358 af 8. april 2014. Hvis der under anlægsarbejdet fremkommer arkæologiske fund, skal anlægsmyndigheden standse arbejdet i det omfang, det berører fortidsmindet, og fund skal anmeldes. Miljø- og Fødevareklagenævnet er klagemyndighed for afgørelser vedrørende fortidsminder samt sten- og jorddiger. Kulturministeren er klagemyndighed for afgørelser vedrørende arkæologiske undersøgelser.

Det kræver kommunalbestyrelsens tilladelse til ændret arealanvendelse, når en ejendom er forureningskortlagt, jf.

lov om forurennet jord, jf. lovbekendtgørelse nr. 282 af 27. marts 2017 (herefter jordforureningsloven). Afgørelser herom kan påklages til Miljø- og Fødevareklagenævnet.

Der skal i henhold til vejloven indhentes tilladelse hos vejmyndigheden til at råde over offentlig vej, at ændre adgang fra en ejendom til en offentlig vej og tilstandsændringer inden for tinglyste vejbyggelinjer. Der må ikke graves i og nær offentligt vej uden vejmyndighedens tilladelse, og der er efter vejloven forpligtelse til koordinering med ledningsejer om flytning af ledninger i offentligt vejareal. Afgørelser herom kan påklages til Vejdirektoratet for så vidt kommuneveje og transportministeren for så vidt statsveje.

Offentlige vejanlæg og af ledningsanlæg m.v., der placeres i det åbne land, skal i henhold til bekendtgørelse nr. 941 af 27. juni 2016 om offentlige vejanlæg og af ledningsanlæg i det åbne land, godkendes af Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø.

Kommunalbestyrelsen giver tilladelse til vandindvinding og omlægning af drikkevandsboringer i henhold til lov om vandforsyning m.v., jf. lovbekendtgørelse nr. 1149 af 28. oktober 2024. Bortledning af grundvand eller anden sænkning af grundvandsstanden, der foretages i forbindelse med statslige bygge- og anlægsarbejder, må kun ske efter forudgående forhandling med eller tilladelse fra kommunalbestyrelsen. Afgørelser herom kan påklages til Miljø- og Fødevareklagenævnet.

Kommunalbestyrelsen godkender projekter for etablering af nye kollektive varmforsyningsanlæg eller udførelsen af større ændringer i eksisterende anlæg, jf. lov om varmforsyning, jf. lovbekendtgørelse nr. 124 af 2. februar 2024.

3.3.1.4. Miljøbeskyttelse

Det kræver kommunalbestyrelsens tilladelse at lede spildevand til havet, søer og åer, tilslutte spildevand til et spildevandsforsyningsselskabs spildevandsanlæg, og til at stoffer, produkter og materialer, der kan forurene grundvand, jord og undergrund, nedgraves i jorden, udledes eller oplægges på jorden eller afledes til undergrunden, jf. lov om miljøbeskyttelse, jf. lovbekendtgørelse nr. 1093 af 11. oktober 2024. Afgørelser herom kan påklages til Miljø- og Fødevareklagenævnet.

Det fremgår af miljøbeskyttelsesloven, at virksomheder, anlæg eller indretninger, der er optaget som listevirksomhed, ikke må anlægges eller påbegyndes, før der er meddelt godkendelse heraf. Listevirksomhed må heller ikke udvides eller ændres bygningsmæssigt eller driftsmæssigt, herunder med hensyn til affaldsfrembringelsen, på en måde, som indebærer forøget forurening, før udvidelsen eller ændringen er godkendt.

Flytning af forurennet jord, f.eks. fra areal der anvendes til offentlig vej m.v., skal anmeldes til kommunalbestyrelsen i den kommune, hvor ejendommen, arealet eller anlægget, hvorfra jorden flyttes, er beliggende, jf. bekendtgørelse nr. 1452 af 7. december 2015 om anmeldelse og dokumentation i forbindelse med flytning af jord.

Kommunalbestyrelsen skal give tilladelse til genanven-

delse af restprodukter fra bygge- og anlægsarbejder, jf. bekendtgørelse nr. 1672 af 15. december 2016 om anvendelse af restprodukter, jord og sorteret bygge- og anlægsaffald. Vilkår om anvendelse m.v. kan påklages til Miljø- og Fødevarerklagenævnet.

Bygherre skal screene, kortlægge og anmelde bygge- og anlægsaffald til kommunalbestyrelsen, inden et byggearbejde påbegyndes, jf. bekendtgørelse nr. 496 af 21. maj 2024 om håndtering af affald og materialer fra bygge- og nedrivningsarbejde.

Støv-, støj- og vibrationsfrembringende aktiviteter skal anmeldes til kommunalbestyrelsen, før arbejdet kan påbegyndes, jf. bekendtgørelse nr. 844 af 23. juni 2017 om miljøregulering af visse aktiviteter. Kommunalbestyrelsen kan nedlægge forbud mod aktiviteten og give tilladelse til anlægsarbejder uden for normal arbejdstid.

I medfør af lov om vandplanlægning, jf. lovbekendtgørelse nr. 126 af 26. januar 2017, fastsætter miljøministeren bl.a. regler, der fastlægger og angiver konkrete miljømål og indsatsprogrammer for hvert vandområdedistrikt med henblik på opnåelse af miljømålene, herunder med henblik på at forebygge forringelse af og opnå god tilstand for overfladevandområder og grundvandsforekomster i overensstemmelse med Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2000/60/EF af 23. oktober 2000 om fastlæggelse af en ramme for Fællesskabets vandpolitiske foranstaltninger (vandrammedirektivet).

Det følger af bekendtgørelse nr. 797 af 13. juni 2023 om indsatsprogrammer for vandområder (herefter indsatsbekendtgørelsen), at en myndighed kun kan træffe afgørelse, der indebærer en direkte eller indirekte påvirkning af et overfladevandområde eller en grundvandsforekomst, hvor miljømålet ikke er opfyldt, hvis afgørelsen ikke medfører en forringelse af overfladevandområdets eller grundvandsforekomstens tilstand og ikke hindrer opfyldelse af det fastlagte miljømål, herunder gennem de i indsatsprogrammet fastlagte foranstaltninger. Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø kan i særlige tilfælde og efter en konkret vurdering give tilladelse til udledning af kvælstof eller fosfor.

3.3.1.5. Naturbeskyttelse

Der er i lov om naturbeskyttelse, jf. lovbekendtgørelse nr. 927 af 28. juni 2024 (herefter naturbeskyttelsesloven), forbud mod tilstandsændringer eller bebyggelse inden for bl.a. sø- og å-beskyttelseslinjen, skovbyggelinjen, fortidsmindebyggelinjen og kirkebyggelinjen samt forbud mod tilstandsændringer af naturlige søer, beskyttede vandløb, heder, moser, ferske enge og biologiske overdrev. Kommunalbestyrelsen kan i særlige tilfælde give dispensation til et anlægsprojekt, der berører de nævnte arealer eller naturtyper, herunder vilkår om etablering af erstatningsbiotoper, inden projektet kan påbegyndes. Afgørelser herom kan påklages til Miljø- og Fødevarerklagenævnet.

Kystdirektoratet kan i særlige tilfælde gøre undtagelse fra forbuddet mod ændring i tilstanden af klitfredede arealer og

i strandbredder eller af andre arealer. Afgørelser herom kan påklages til Miljø- og Fødevarerklagenævnet.

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø kan – når særlige grunde taler for det – dispensere fra bestemmelser i lov om skove, jf. lovbekendtgørelse nr. 690 af 26. maj 2023, herunder om udstykning og anvendelse af fredskovspligtige arealer. Afgørelser herom kan påklages til Miljø- og Fødevarerklagenævnet.

I medfør af Rådets direktiv 92/43/EØF af 21. maj 1992 om bevaring af naturtyper samt vilde dyr og planter (habitatdirektivet) og Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2009/147/EF af 30. november 2009 om beskyttelse af vilde fugle (fuglebeskyttelsesdirektivet) er der i Danmark udpeget en række særlige beskyttelsesområder (Natura 2000-områder). Habitatdirektivets artikel 12-16 indeholder bestemmelser om beskyttelse af visse dyre- og plantearter, som er optaget på direktivets bilag IV (bilag IV-arter). Der er i fuglebeskyttelsesdirektivets artikel 5 en tilsvarende beskyttelsesordning for så vidt angår fugle, som i vild tilstand har deres naturlige ophold på medlemsstaternes områder i Europa, hvor EU-traktaten finder anvendelse.

Habitatdirektivets artikel 12 og fuglebeskyttelsesdirektivets artikel 5 er gennemført i dansk ret ved en række bestemmelser, herunder de generelle forbud i naturbeskyttelsesloven, jagt- og vildtforvaltningsloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 265 af 21. marts 2019, samt bekendtgørelse nr. 521 af 25. marts 2021 om fredning af visse dyre- og plantearter og pleje af tilskadekommet vildt.

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø kan i særlige tilfælde dispensere fra forbuddet om fredning m.v. af visse dyre- og plantearter og pleje af tilskadekommet vildt. Afgørelser herom kan ikke påklages.

Dele af habitatdirektivet er implementeret i bekendtgørelse nr. 1098 af 21. august 2023 om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter (herefter habitatbekendtgørelsen), hvoraf følger, at der skal foretages en vurdering af, om et projekt i sig selv, eller i forbindelse med andre planer og projekter, kan påvirke et Natura 2000-område væsentligt, før der træffes afgørelse i sager bl.a. efter naturbeskyttelsesloven, vandløbsloven m.fl. Hvis den kompetente myndighed vurderer, at projektet kan påvirke et Natura 2000-område væsentligt, skal der foretages en nærmere konsekvensvurdering af projektets virkninger på Natura 2000-området under hensyn til bevaringsmålsætningen for det pågældende område. Viser vurderingen, at projektet vil skade det internationale naturbeskyttelsesområdes integritet, kan der ikke meddeles tilladelse, dispensation eller godkendelse til det ansøgte. Der kan kun under visse betingelser gives tilladelse m.v., hvis det ansøgte projekt kan beskadige eller ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for dyrearter eller ødelægge plantearter, der er optaget på habitatdirektivets bilag IV. Afgørelser herom kan påklages til Miljø- og Fødevarerklagenævnet.

For så vidt Banedanmarks og Vejdirektoratets etablering, udvidelse eller ændring af statslige jernbane- og vejanlæg

og dertil knyttede projekter, træffer Trafikstyrelsen afgørelse i henhold til bekendtgørelse nr. 469 af 8. maj 2024 om overvågning, samordnet procedure og offentliggørelse ved vurdering af virkning på miljøet (VVM) samt om administration af internationale naturbeskyttelsesområder og beskyttelse af visse arter for så vidt angår statslige vej- og jernbaneprojekter. Afgørelsen herom kan ikke påklages.

Fredningsnævnet kan i henhold til naturbeskyttelsesloven meddele dispensation fra fredningsbestemmelser, når det ansøgte ikke vil stride imod fredningens formål, og det ansøgte ikke indebærer forringelse af naturtyper og levesteder for arter eller betydelige forstyrrelser af arter, som området er udpeget for. Afgørelser herom kan påklages til Miljø- og Fødevarerklagenævnet.

3.3.2. Forsvarsministeriets overvejelser og den foreslåede ordning

Regeringen vurderer, at det i lighed med statslige anlægsprojekter, der vedtages ved anlægslov, skal være muligt helt eller delvist at fravige anden nærmere angiven lovgivning, når bygge- og anlægsprojekter samt driftsaktiviteter gennemføres af hensyn til væsentlige nationale forsvarsformål eller af hensyn til væsentlige civile beredskabsformål.

Anlægslove vil typisk vedrøre konkrete projekter, ligesom det i loven er angivet konkret, hvilken anden lovgivning der fraviges.

Der findes i lovgivningen tidligere eksempler på, at der i anlægslove er indsat en bemyndigelse til ministeren til ved bekendtgørelse at fastsætte nærmere regler om fravigelse af nærmere angiven lovgivning og afskæring af klageadgang. Således indeholdt lov nr. 881 af 16. juni 2020 om udbygning og drift af Flyvestation Skrydstrup hjemmel til, at forsvarsministeren ved bekendtgørelse kunne fastsætte nærmere regler om driftsprojekter, herunder om afskæring af klageadgange.

I forhold til praksis for brugen af anlægslove er lovforslaget på dette punkt imidlertid et udtryk for en nyskabelse, idet der lægges op til at bemyndige den relevante minister til ved bekendtgørelse helt eller delvist at fravige anden lovgivning.

Regeringen vurderer, at loven – set i lyset af den sikkerhedspolitiske situation – er nødvendig for at sikre, at bygge- og anlægsprojekter samt driftsaktiviteter, der tjener væsentlige nationale forsvarsformål eller væsentlige civile beredskabsformål, kan gennemføres hurtigere end under normale omstændigheder.

Regeringen finder, at der bør etableres en mulighed for at fravige regler i anden lovgivning, når de hensyn, der ligger bag bestemmelserne i den anden lovgivning, efter en konkret vurdering findes at burde vige af hensyn til de væsentlige samfundsmæssige interesser, som regler fastsat i medfør af den foreslåede bestemmelse i § 2 vil skulle varetage.

Det foreslås på den baggrund at bemyndige vedkommende minister til at kunne fastsætte regler om hel eller delvis fravigelse af anden nærmere angivet lovgivning,

når reglerne er nødvendige for at opnå projektets eller aktivitetens formål.

Det forudsættes, at fastsættelse af regler om hel eller delvis fravigelse af anden nærmere angivet lovgivning alene vil ske, hvis det konkret vurderes, at det ikke er tilstrækkeligt for projektets eller aktivitetens gennemførelse, at der alene fastsættes regler om overtagelse af beføjelser fra andre myndigheder og ministre. Regler om hel eller delvis fravigelse af anden nærmere angivet lovgivning fastsat i medfør af den foreslåede bestemmelse vil skulle følge de samme formkrav og være underlagt de samme rammer og procedurer som regler om overtagelse af beføjelser og regler om afskæring af klageadgang. Der henvises til afsnit 3.2.2 ovenfor.

Det forudsættes endvidere, at der i medfør af den foreslåede bestemmelse primært vil blive fastsat regler om fravigelse af regler på bygge-, plan-, miljø- og naturområdet, jf. nærmere herom afsnit 3.3.1.1-3.3.1.5. Det er således ikke udelukket, at der i særlige tilfælde også vil kunne blive fastsat regler om fravigelse af regler på andre områder.

Eftersom bestemmelsen omfatter konkrete bygge- og anlægsprojekter samt driftsaktiviteter med væsentlige forsvarsformål eller væsentlige civile beredskabsformål, kan der være tale om projekter og aktiviteter, som efter en konkret vurdering tillige er nødvendige af afgørende hensyn til den nationale sikkerhed. I det omfang dette er tilfældet, vil sådanne projekter og aktiviteter være omfattet af TEU artikel 4, stk. 2.

Det er forudsat, at vedkommende minister, som fastsætter regler i medfør af den foreslåede bemyndigelse, i relevant omfang udnytter de eksisterende undtagelsesmuligheder i lovgivningen, herunder relevante EU-regler, såsom VVM-direktivets artikel 1, stk. 3.

Det forudsættes, at den foreslåede § 2 vil blive anvendt til gennemførelsen af sådanne projekter og aktiviteter, medmindre de må anses for omfattet af den foreslåede § 3, idet anvendelsen af sidstnævnte tillige er betinget af, at projektet har en fortrolig karakter. Der henvises til afsnit 3.5 nedenfor.

Udkast til bekendtgørelser udstedt i medfør af den foreslåede bestemmelse forudsættes – som udgangspunkt – sendt i fire ugers høring, hvorved især de myndigheder, som vil blive berørt af reglerne om overtagelse af beføjelser m.v. vil have mulighed for at afgive bemærkninger til den påtænkte foranstaltning. I tilfælde, hvor det af hensyn til væsentlige nationale forsvarsformål eller væsentlige civile beredskabsformål ikke er muligt at sende et udkast til bekendtgørelse i høring med sædvanlig frist, forudsættes det, at vedkommende minister i relevant omfang vil foretage en individuel høring af de berørte myndigheder.

Endvidere forudsættes det, at vedkommende minister før fastsættelsen af regler i forhold til et konkret projekt eller en konkret aktivitet orienterer Folketinget. Det vil ske ved orientering af Folketingets Forsvars-, Samfundssikkerheds- og Beredskabsudvalg (FOU) og eventuelle andre udvalg, hvis emneområde måtte være relevante for de fastsatte regler. Herudover bør forsvarsforligskredsen eller aftalekredsen på beredskabsområdet orienteres. Det vil ikke være en

forudsætning for anvendelsen af kompetencen, at det eller de orienterede udvalg foretager en egentlig afstemning om den pågældende aktivitets gennemførelse. Formålet med orienteringen er at sikre parlamentarisk kontrol, og udvalget vil således efter sædvanlig praksis have mulighed for at stille spørgsmål til ministeren, ligesom udvalget vil have mulighed for at anmode ministeren om redegørelser m.v. i relation til det bygge- eller anlægsprojekt eller den driftsaktivitet, som vil skulle gennemføres på baggrund af bekendtgørelsen. Udvalget vil f.eks. i den forbindelse kunne høre ministeren om den konkrete begrundelse for fravigelsen af forskellige regler.

Der henvises i øvrigt til lovforslagets § 2 og bemærkningerne hertil.

3.4. Afskæring af klageadgang ved bekendtgørelse

3.4.1. Gældende ret

Myndighedernes afgørelser kan efter gældende ret i vidt omfang påklages til en administrativ klageinstans af enhver, som har en væsentlig, individuel og retlig interesse, og i henhold til de fastlagte procedurer i den pågældende lovgivning, medmindre adgangen til administrativ rekurs er afskåret.

I visse tilfælde vil en klage over en afgørelse have opsættende virkning eller vil kunne tillægges opsættende virkning af klageinstansen, hvorefter anlægsprojektet ikke vil kunne påbegyndes. Hvis rekursinstansen finder grundlag for at hjemvise en afgørelse, vil myndigheden efter praksis være nødsaget til at meddele afgørelse om standsning af anlægsarbejdet, hvis det er påbegyndt. Anlægsarbejdet vil herefter skulle afvente, at myndigheden genbehandler sagen (fysisk eller retlig lovliggørelse). Klagesager kan derfor potentielt indebære betydelige og reelle risici og usikkerheder for den hurtige gennemførelse af eksempelvis et anlægsprojekt.

Der er ligeledes mulighed for domstolsprøvelse, som dog ikke har opsættende virkning, medmindre retten afsiger en kendelse herom.

Selvom der i en anlægslov fraviges en række konkrete bestemmelser efter anden lovgivning, vil der fortsat skulle træffes en række afgørelser af f.eks. kommunalbestyrelsen i forbindelse med projektets gennemførelse. Det er derfor praksis i anlægslove for statslige anlægsprojekter at afskære den administrative klageadgang for visse af de afgørelser, hvor den kompetente myndighed fortsat skal træffe afgørelse vedrørende projektet efter anden lovgivning. Det er desuden praksis at afskære den administrative klageadgang, hvor ministeren har overtaget beføjelsen til at træffe afgørelse.

På Transportministeriets område er eksempelvis adgangen til at klage over kommunalbestyrelsens afgørelser vedrørende projektet i henhold til lov om vandforsyning, lov om vandplanlægning m.v. afskåret, jf. § 6, stk. 1, i lov nr. 624 af 11. juni 2024 om anlæg af en tredje Limfjordsforbindelse. Kommunens afgørelse herom kan i stedet påklages til transportministeren.

På Forsvarsministeriets område er adgangen til at klage

eksempelvis afskåret efter § 12, stk. 1, i lov nr. 881 af 16. juni 2020 om udbygning og drift af Flyvestation Skrydstrup, hvorefter visse af kommunalbestyrelsens, regionsrådets eller en statslig myndigheds afgørelser ikke kan påklages til anden administrativ myndighed, jf. dog lovens stk. 2. Efter stk. 2, kan kommunalbestyrelsens, regionsrådets eller en statslig myndigheds afgørelse, som er omfattet af stk. 1, påklages af forsvarsministeren til den pågældende rekursinstans.

Endelig kan det fremhæves, at det fremgår af § 7, stk. 5, i lov nr. 881 af 16. juni 2020 om udbygning og drift af Flyvestation Skrydstrup, at forsvarsministeren bl.a. kan fastsætte nærmere regler om driftsprojektet (vedrørende Flyvestation Skrydstrup), herunder om afskæring af klageadgang.

3.4.2. Forsvarsministeriets overvejelser og den foreslåede ordning

Klagesager kan potentielt indebære betydelige og reelle risici og usikkerheder for gennemførelse og fremdrift af et bygge- og anlægsprojekt eller en driftsaktivitet. På Forsvarsministeriets område er der således flere eksempler på, at klageinstansers sagsbehandlingstid har været på over 2 år. Eksempelvis kan det fremhæves, at sagsbehandlingstiden på en klage over Forsvarets indhentelse af klaphingstillaelse til Flådestation Korsør var 2 år. Eventuelle klager over tilladelser til planlagte militære øvelser kan også medføre, at de militære øvelser må udskydes eller i sidste ende aflyses.

Regeringen finder, at de retssikkerhedsmæssige hensyn, der ligger bag den almindelige adgang til administrativ rekurs, bør kunne vige af hensyn til de væsentlige samfundsmæssige interesser, som lovforslaget varetager. Regeringen vurderer, at formålet med lovforslaget i form af den hurtige og effektive gennemførelse af projekter og aktiviteter vil kunne forspildes, hvis det er muligt at påklage afgørelser vedrørende disse projekter og aktiviteter, der gennemføres af hensyn til væsentlige nationale forsvarsformål eller af hensyn til væsentlige civile beredskabsformål og derved forsinke dem.

Det foreslås derfor at bemyndige vedkommende minister til efter forhandling med henholdsvis forsvarsministeren og ministeren for samfundssikkerhed og beredskab at fastsætte regler om afskæring af klageadgang inden for nærmere angivet lovgivning, når reglerne er nødvendige for at opnå projektets eller aktivitetens formål. Regler om afskæring af klageadgang fastsat i medfør af den foreslåede bestemmelse vil følge de samme formkrav og være underlagt de samme rammer og procedurer som regler om overtagelse af beføjelser og fravigelse af anden lovgivning. Der henvises til afsnit 3.2.2 ovenfor.

Vedkommende minister vil kunne fastsætte regler om afskæring af den administrative klageadgang for afgørelser, hvor afgørelseskompetencen ikke er overtaget, og det fortsat er kommunalbestyrelsen, regionsrådet eller en anden offentlig myndighed, som skal træffe afgørelse. Hvis det er nødvendigt af hensyn til at opnå aktivitetens formål, vil vedkommende minister også kunne fastsætte regler om, at der ikke er adgang til at påklage afgørelser efter den lovgiv-

ning, hvor ministeren har overtaget afgørelseskompetencen, f.eks. afskæring af klageadgang til nævn.

Århus-konventionen af 25. juni 1998 vedrører adgangen til oplysninger, offentlig deltagelse i beslutningsprocesser samt adgang til klage og domstolsprøvelse på miljøområdet.

Forslaget ændrer ikke ved, at det fortsat vil være muligt at prøve en sag ved domstolene, og lovforslaget lever op til Århus-konventionen, idet det foreslås fastsat i forslaget § 6, stk. 2, at retten ved søgsmål om miljøforhold skal påse, at omkostningerne ved sagen ikke er uoverkommeligt høje for de berørte parter. Lovforslaget ændrer ikke på domstolenes muligheder for efter gældende ret efter en konkret vurdering at tillægge søgsmål opsættende virkning eller på efter en konkret vurdering at afvise søgsmål på grund af manglende retlig interesse, eksempelvis hvis en sagsøger ikke er tilstrækkeligt konkret berørt af den omhandlede afgørelse.

Processen ved danske domstole forudsættes at leve op til kravene i Århus-konventionen og VVM-direktivet m.v. Efter dansk praksis kan enhver, der har retlig interesse efter dansk rets almindelige regler, herunder også organisationer omfattet af Århus-konventionens artikel 2, stk. 5, således bl.a. indbringe spørgsmålet om en lovs forenelighed med EU-retten for de danske domstole. Forpligtelser i henhold til Århus-konventionen er derfor opfyldt ved dansk rets almindelige adgang til at anlægge et civilt søgsmål.

Udkast til bekendtgørelser udstedt i medfør af den foreslåede bestemmelse forudsættes – som udgangspunkt – sendt i fire ugers høring, hvorved især de myndigheder, som vil blive berørt af reglerne om overtagelse af beføjelser m.v. vil have mulighed for at afgive bemærkninger til den påtænkte foranstaltning. I tilfælde, hvor det af hensyn til væsentlige nationale forsvarsformål eller væsentlige civile beredskabsformål ikke er muligt at sende et udkast til bekendtgørelse i høring med sædvanlig frist, forudsættes det, at vedkommende minister i relevant omfang vil foretage en individuel høring af de berørte myndigheder.

Endelig forudsættes det, at vedkommende minister før fastsættelsen af regler i forhold til et konkret projekt eller en konkret aktivitet orienterer Folketinget. Det vil ske ved orientering af Folketingets Forsvars-, Samfundssikkerheds- og Beredskabsudvalg (FOU) og eventuelle andre udvalg, hvis emneområde måtte være relevante for de fastsatte regler. Herudover bør forsvarsforligskredsen eller aftalekredsen på beredskabsområdet orienteres. Det vil ikke være en forudsætning for anvendelsen af kompetencen, at det eller de orienterede udvalg foretager en egentlig afstemning om den pågældende aktivitets gennemførelse. Formålet med orienteringen er at sikre parlamentarisk kontrol, og udvalget vil således efter sædvanlig praksis have mulighed for at stille spørgsmål til ministeren, ligesom udvalget vil have mulighed for at anmode ministeren om redegørelser m.v. i relation til det bygge- eller anlægsprojekt eller den driftsaktivitet, som vil skulle gennemføres på baggrund af bekendtgørelsen. Udvalget vil f.eks. i den forbindelse kunne høre ministeren om begrundelsen for afskæring af klageadgang.

Der henvises i øvrigt til forslagets §§ 2 og 6 samt bemærkningerne hertil.

3.5. Fravigelse af anden lovgivning uden offentlighedens inddragelse

3.5.1. Gældende ret

Der er efter gældende ret ikke en generel mulighed for vedkommende minister til at kunne fravige anden lovgivning uden offentlighedens inddragelse for så vidt angår bygge- og anlægsprojekter og driftsaktiviteter.

Det fremgår dog f.eks. af § 12 i lov nr. 698 af 20. juni 2025 om forsvarssamarbejde mellem Danmark og Amerikas Forenede Stater m.v., at forsvarsministeren kan tillade fravigelser af regler på bygge-, plan-, natur- og miljøområdet, i det omfang det er nødvendigt for amerikanske styrkers opgavevaretagelse i Danmark efter forsvarssamarbejdsaftalen.

Desuden fremgår det f.eks. af § 5, stk. 3, i lov nr. 881 af 16. juni 2020 om udbygning og drift af Flyvestation Skrydstrup, at forsvarsministeren, hvis anlægsprojektets særlige karakter gør det påkrævet, i konkrete tilfælde kan tillade fravigelse af nærmere bestemte regler udstedt i medfør af byggeloven.

Det fremgår af bemærkningerne til denne bestemmelse, jf. Folketingstidende 2019-20, tillæg A, L 166 som fremsat, side 48 og 49, at bestemmelsen forventes anvendt til at tillade fravigelser af specifikke krav i bygningsreglement 2018 (BR18).

Århus-konventionens artikel 6 sikrer offentlig deltagelse i afgørelser vedrørende konkrete aktiviteter. Det følger dog af artikel 6, litra c, at hvis der er hjemmel hertil i national ret, kan hver part beslutte ikke at anvende bestemmelserne i denne artikel til foreslåede aktiviteter, der tager sigte på nationalt forsvar, hvis den pågældende part vurderer, at en sådan anvendelse vil skade dette sigte.

3.5.2. Forsvarsministeriets overvejelser og den foreslåede ordning

I visse helt særlige situationer vil formålet med et konkret bygge- og anlægsprojekt eller en konkret driftsaktivitet, der gennemføres af hensyn til væsentlige nationale forsvarsformål eller væsentlige civile beredskabsformål, ikke kunne varetages ved at fastsætte regler ved bekendtgørelse, da offentlighedens kendskab til projektet i sig selv vil bringe projektets formål i fare. Det kan være i situationer, hvor offentlighed omkring et projekt vil afsløre klassificerede informationer om militære kapaciteter, militære træningsmønstre, eller hvis den geografiske beliggenhed eller nærmere indretning og sammensætning af et projekt eller en aktivitet i sig selv udgør en information, som ikke bør komme til offentlighedens kendskab. I disse situationer vil en offentliggørelse af oplysningerne således kunne medføre en væsentlig forøgelse af spionage- og sabotagetruslen.

Regeringen vurderer, at vedkommende minister i sådanne særlige tilfælde bør kunne fravige pligter for det offentlige og privates rettigheder og pligter over for det offentlige i

anden lovgivning eller i afgørelser truffet af det offentlige i medfør af anden lovgivning, hvis formålet af hensyn til projektets eller aktivitetens fortrolighed ikke kan opnås ved at fastsætte regler i medfør af den foreslåede § 2.

Fravigelser kan kun ske, når henholdsvis forsvarsministeren og ministeren for samfundssikkerhed og beredskab vurderer, at det af afgørende hensyn til den nationale sikkerhed er nødvendigt for at opnå projektets eller aktivitetens formål.

Den foreslåede ordning vil indebære, at vedkommende minister med henblik på gennemførelsen af et konkret bygge- og anlægsprojekt eller en konkret driftsaktivitet, der tjener væsentlige nationale forsvarsformål eller væsentlige civile beredskabsformål, kan fravige pligter for det offentlige og privates rettigheder og pligter over for det offentlige i anden lovgivning eller i afgørelser truffet af det offentlige i medfør af anden lovgivning, hvis formålet af hensyn til projektets eller aktivitetens fortrolighed ikke kan opnås ved at fastsætte regler i medfør af den foreslåede § 2.

Den foreslåede ordning vil endvidere indebære, at fravigelser kun kan ske, når henholdsvis forsvarsministeren og ministeren for samfundssikkerhed og beredskab vurderer, at det af afgørende hensyn til den nationale sikkerhed er nødvendigt for at opnå projektets eller aktivitetens formål.

En sådan mulighed for i særlige tilfælde at tillade fravigelser af anden lovgivning uden offentlighedens kendskab hertil er ny, og der ses ikke umiddelbart at være lignende ordninger i anden gældende lovgivning.

Kravet om, at bestemmelsen alene kan anvendes, når henholdsvis forsvarsministeren og ministeren for samfundssikkerhed og beredskab vurderer, at det af afgørende hensyn til den nationale sikkerhed er nødvendigt for at opnå projektets eller aktivitetens formål, har til hensigt at begrænse bestemmelsens anvendelsesområde til sådanne tilfælde og indebærer, at bestemmelsen kun vil blive anvendt i det omfang, forholdet tillige er omfattet af TEU artikel 4, stk. 2.

Et konkret bygge- eller anlægsprojekt samt en konkret driftsaktivitet vil således foruden at skulle varetage et væsentligt nationalt forsvarsformål eller væsentligt civilt beredskabsformål tillige skulle leve op til to betingelser, som begge skal være opfyldte.

For det første skal hensynet til projektets eller aktivitetens fortrolighed tilsige, at projektet eller aktiviteten ikke vil kunne gennemføres ved fastsættelse af regler efter den foreslåede § 2. Det vil bero på en konkret vurdering af projektet eller aktivitetens sikkerhedsmæssige hensyn ved den relevante minister, om projektet har en karakter, som indebærer, at det er fortroligt. Denne vurdering kan alt efter forholdets karakter ske i samarbejde med bl.a. forsvarsministeren og ministeren for samfundssikkerhed og beredskab.

For det andet vil henholdsvis forsvarsministeren og ministeren for samfundssikkerhed og beredskab skulle foretage en vurdering af, om afgørende hensyn til den nationale sikkerhed kræver, at pligter for det offentlige og privates rettigheder og pligter over for det offentlige i anden lovgivning eller i afgørelser truffet af det offentlige i medfør af anden

lovgivning fraviges i medfør af bestemmelsen. Som led i denne vurdering inddrager forsvarsministeren samt ministeren for samfundssikkerhed og beredskab efterretningstjenesternes.

Det forudsættes, at Folketinget vil skulle orienteres i de helt særlige tilfælde, hvor det på grund af afgørende hensyn til den nationale sikkerhed i medfør af den foreslåede § 3 er nødvendigt at fravige regler uden offentlighedens kendskab for at opnå projektets eller aktivitetens formål, herunder om den sikkerhedsmæssige vurdering, som er indgået i beslutningsgrundlaget.

Som anført ovenfor vil henholdsvis forsvarsministeren og ministeren for samfundssikkerhed og beredskab inddrage efterretningstjenesternes som led i ministrenes vurdering af, om der foreligger sådanne afgørende hensyn til den nationale sikkerhed, som kan begrunde anvendelsen af den foreslåede § 3.

Det følger af § 2, stk. 2, i lov om etablering af et udvalg om forsvarets og politiets efterretningstjenester, jf. lovbekendtgørelse nr. 937 af 26. august 2014 med senere ændringer, at regeringen orienterer Udvalget vedrørende Efterretningstjenesternes om væsentlige omstændigheder af sikkerhedsmæssig karakter eller vedrørende udenrigspolitiske spørgsmål, som er af betydning for efterretningstjenesternes virksomhed.

Regeringens orientering af Folketinget vil på den baggrund i de omhandlede tilfælde ske i regi af Udvalget vedrørende Efterretningstjenesternes, som har særlige rammer for fortrolighed og indseende med efterretningstjenesternes.

Det bemærkes, at begrebet national sikkerhed vil skulle fortolkes i overensstemmelse med TEU artikel 4, stk. 2 og EU-Domstolens praksis herom. Der vil ved denne vurdering ikke foreligge en afgørelse mellem ministerierne i forvaltningslovens forstand, men derimod en indstilling eller udtalelse fra én myndighed til en anden til brug for sidstnævnte myndigheds behandling og vurdering af en sag. Derimod vil virkningen af vedkommende ministers konkrete fravigelse af pligter for det offentlige og privates rettigheder og pligter over for det offentlige i anden lovgivning eller i afgørelser truffet af det offentlige i medfør af anden lovgivning efter en konkret vurdering kunne få karakter af en afgørelse.

Der vil formentlig være et vist overlap mellem vurderingen efter de to betingelser. Det ovenstående indebærer, at hvis et konkret projekt eller en konkret aktivitet opfylder betingelsen om at være nødvendigt af afgørende hensyn til den nationale sikkerhed, men ikke samtidig opfylder betingelsen om fortrolighed, vil vedkommende minister være afskåret fra at anvende bestemmelsen.

Det vil således påhvile vedkommende minister på baggrund af ovenstående at foretage en konkret afvejning af hensynet til projektets fortrolighed og hensynet bag de regler, som ønskes fraveget. Denne afvejning vil være udtryk for et sikkerhedsfagligt og -politisk skøn, hvor der på den ene side vil skulle tages hensyn til de sikkerhedspolitiske, forsvarspolitiske og beredskabsmæssige interesser bag det

pågældende projekt eller aktivitet over for på den anden side det hensyn, som varetages med den fravegne regel.

For så vidt angår oplysningspligter, fastslår TEUF artikel 346, stk. 1, litra a, om medlemsstaternes væsentlige sikkerhedsinteresser, at ingen medlemsstat er forpligtet til at meddele oplysninger, hvis udbredelse efter dens opfattelse ville stride mod dens væsentlige sikkerhedsinteresser.

Endvidere følger det af TEUF artikel 346, stk. 1, litra b, at traktaternes bestemmelser ikke er til hinder for, at hver medlemsstat kan træffe de foranstaltninger, som den anser for nødvendige til beskyttelse af sine væsentlige sikkerhedsinteresser, og som vedrører fabrikation af eller handel med våben, ammunition og krigsmateriel. Disse foranstaltninger må ikke forringe konkurrencevilkårene inden for det indre marked for varer, som ikke er bestemt specielt til militære formål.

For at kunne anvende bestemmelsen til eksempelvis at etablere en produktionsvirksomhed i Danmark uden om de ellers lovpligtige tilladelser m.v., som følger af EU-retlige forpligtelser, skal de produkter, der skal fabrikeres af produktionsvirksomheden, være oplyst i Rådets afgørelse nr. 255/58 af 15. april 1958, som overordnet dækker over våben, ammunition og krigsmateriel.

Der kan være konkrete projekter eller aktiviteter, der gennemføres efter denne lov, som er nødvendige til beskyttelse af Danmarks væsentlige sikkerhedsinteresser, og som vedrører fabrikation af våben, ammunition og krigsmateriel, og som derfor efter regeringens konkrete vurdering kan være omfattet af artikel 346.

Århus-konventionen af 25. juni 1998 vedrører adgangen til oplysninger, offentlig deltagelse i beslutningsprocesser samt adgang til klage og domstolsprøvelse på miljøområdet.

Århus-konventionens artikel 6 sikrer offentlig deltagelse i afgørelser vedrørende konkrete aktiviteter. Det følger dog af artikel 6, litra c, at hvis der er hjemmel hertil i national ret, kan hver part beslutte ikke at anvende bestemmelserne i denne artikel til foreslåede aktiviteter, der tager sigte på nationalt forsvar, hvis den pågældende part vurderer, at en sådan anvendelse vil skade dette sigte.

Processen ved danske domstole forudsættes at leve op til kravene i Århus-konventionen og VVM-direktivet m.v. Efter dansk praksis kan enhver, der har retlig interesse efter dansk rets almindelige regler, herunder også organisationer omfattet af Århus-konventionens artikel 2, stk. 5, således bl.a. indbringe spørgsmålet om en lovs forenelighed med EU-retten for de danske domstole. Forpligtelser i henhold til Århus-konventionen er derfor opfyldt ved dansk rets almindelige adgang til at anlægge et civilt søgsmål.

Der henvises i øvrigt til lovforslagets § 3 samt bemærkningerne hertil.

3.6. Ekspropriation

3.6.1. Gældende ret

Af grundlovens § 73, stk. 1, fremgår det, at ejendomsretten er ukrænkelig. Ingen kan tilpligtes at afstå sin ejendom,

uden hvor almenvellet kræver det. Det kan kun ske ifølge lov og mod fuldstændig erstatning.

Der er i sektorlovgivningen hjemmel til ekspropriation, f.eks. i vejlovens kapitel 10 om ekspropriation til statslige vejprojekter, og i lov nr. 225 af 11. juni 1954 om ekspropriation i militære øjemed.

Der kan ved ekspropriation erhverves ejendomsret til arealer, bygninger m.v., eller til at udøve en særlig råden over en ejendom. Der kan ved ekspropriation pålægges indskrænkninger i ejers rådighed over en fast ejendom eller erhverves servitutrettigheder. Der kan ligeledes erhverves ret til midlertidig råden, f.eks. til arbejdsarealer.

Der kan enten være tale om en totalekspropriation eller en delvis ekspropriation afhængig af, hvor stor en del af den pågældende ejendom der er nødvendig for at gennemføre projektet.

Ekspropriation vedrørende fast ejendom for staten eller statslige selskaber, når der i lovgivningen er hjemlet ekspropriation til formålet, skal ske efter reglerne i lov om fremgangsmåden ved ekspropriation vedrørende fast ejendom, jf. lovebkendtgørelse nr. 386 af 13. april 2023 (herefter ekspropriationsprocesloven). Ekspropriationskommissioner, som behandler forslag om ekspropriation og fastsætter erstatning, nedsættes af transportministeren.

Hvor to anlægsmyndigheder har en sammenfaldende ekspropriationsproces, efter ekspropriationsprocesloven, kan ekspropriationerne koordineres.

Ved ekspropriation til statslige vejprojekter finder vejlovens § 103 anvendelse ved erstatningsfastsættelsen, hvilket indebærer, at erstatningen fastsættes efter de almindelige erstatningsregler, og at eventuel værdiforøgelse som den tilbageværende ejendom skønnes at opnå, fradrages erstatningen.

En sag om lovligheden af en ekspropriationsbeslutning, der er truffet af ekspropriationskommissionen, skal indbringes for domstolene inden 6 måneder efter, at ekspropriationskommissionens bestemmelse om ekspropriation er truffet, jf. ekspropriationsproceslovens § 26, stk. 1. Erstatning for ekspropriation til brug for midlertidige eller permanente anlæg og for pålæg af servitutter m.v. udmåles efter gældende regler og praksis af ekspropriations- og taksationsmyndighederne i henhold til ekspropriationsprocesloven og vejloven.

Ekspropriation kan kun ske mod fuldstændig erstatning, hvilket indebærer, at erstatningen økonomisk stiller grundejeren, som var ekspropriationen ikke sket. Det vil f.eks. være tab som følge af arealafståelse og servitutpålæg, som vil kunne erstattes, men også andre ulemper som følge af ekspropriationen, herunder både midlertidige og varige ulemper, vil kunne erstattes. Alle, hvis rettigheder over den faste ejendom er blevet eksproprieret, vil have krav på erstatning.

Ekspropriation vil desuden kunne ske under de samme betingelser til fordel for en privat aktør, hvis ekspropriationen tjener de fornødne almene samfundsinteresser.

3.6.2. Forsvarsministeriets overvejelser og den foreslåede ordning

Det kan til gennemførelsen af bygge- og anlægsprojekter samt driftsaktiviteter omfattet af den foreslåede lov være nødvendigt at erhverve fast ejendom eller rettigheder enten midlertidigt eller permanent.

Det er på den baggrund vurderingen, at der skal tilvejebringes en ekspropriationshjemmel, så vedkommende minister ved ekspropriation kan erhverve arealer og rettigheder, der er nødvendige for gennemførelsen af bygge- og anlægsprojekter samt driftsaktiviteter omfattet af den foreslåede § 1.

For at vedkommende minister ved ekspropriation kan erhverve arealer og rettigheder, der er nødvendige for gennemførelsen af bygge- og anlægsprojekter samt driftsaktiviteter omfattet af den foreslåede lov, indeholder lovforslagets § 4 derfor hjemmel for vedkommende minister til at ekspropriere til bygge- og anlægsprojekter samt driftsaktiviteter, der gennemføres af hensyn til væsentlige nationale forsvarsformål eller væsentlige civile beredskabsformål.

Det foreslås ligeledes, at vedkommende minister endvidere kan foretage ekspropriation til fordel for statslige selskaber, selvstændige offentlige virksomheder, kommunalbestyrelser, kommunale fællesskaber, regionsråd og private.

Ekspropriation vil således kunne ske, når bygge- og anlægsprojekter samt driftsaktiviteter omfattet af den foreslåede lov skal gennemføres af et statsligt ejet selskab, en selvstændig offentlig virksomhed, kommunalbestyrelser, kommunale fællesskaber, regionsråd og private. Det gælder tilsvarende, hvis et eksisterende anlæg administreret eller ejet af et statsligt selskab eller selvstændig offentlig virksomhed skal udvides, ændres m.v. af hensyn til forsvarsformål eller civile beredskabsformål. Tilsvarende vil ministeren kunne ekspropriere til fordel for private virksomheder til f.eks. produktion af ammunition og krigsmateriel.

Det er vurderingen, at omfanget, indholdet og karakteren af bygge- og anlægsprojekter samt driftsaktiviteter, der gennemføres af hensyn til væsentlige nationale forsvarsformål eller af hensyn til væsentlige civile beredskabsformål, betyder, at ekspropriation til dette formål generelt må antages at opfylde kravet i grundlovens § 73 om, at almenvellet kræver det.

Det foreslås desuden, at lov om fremgangsmåden ved ekspropriation vedrørende fast ejendom finder anvendelse på ekspropriation efter den foreslåede lov.

Det foreslås endvidere, at ved erstatningsfastsættelsen for ekspropriation efter den foreslåede lov finder § 103 i lov om offentlige veje m.v. anvendelse.

Ekspropriation vil kun kunne ske mod fuldstændig erstatning, hvilket indebærer, at erstatningen økonomisk skal stille den, der er blevet eksproprieret, som var ekspropriationen ikke sket. Det kan f.eks. være tab som følge af arealafståelse og servitutpålæg, men også andre ulemper som følge af ekspropriationen, herunder både midlertidige og varige ulemper, vil kunne erstattes. Alle, hvis rettigheder over den

faste ejendom er blevet eksproprieret, vil have krav på erstatning.

Det foreslås endvidere, at statslige selskaber, selvstændige offentlige virksomheder, kommunalbestyrelser, kommunale fællesskaber, regionsråd og private, der eksproprieres til fordel for, afholder alle omkostninger forbundet med ekspropriationen.

Der henvises i øvrigt til lovforslagets § 4 og bemærkningerne hertil.

3.7. Fastsættelse af regler om arbejder på ledninger

3.7.1. Gældende ret

Forsyningsledninger er vigtige infrastrukturanlæg. Det følger af vejlovens § 79, at vejmyndigheder i forbindelse med anlægsprojekter skal vise hensyn til ledningerne, herunder så tidligt som muligt drøfte et planlagt arbejde med ledningsejeren med henblik på, at arbejdet tilrettelægges på den mest hensigtsmæssige måde for at sikre, at ledningsejeren får mulighed for at fremsætte forslag til eventuelle ændringer af det planlagte anlægsarbejde.

Det er desuden praksis i anlægslove på Transportministeriets område at fastsætte, at anlægsmyndigheden er forpligtet til at koordinere og tilrettelægge ledningsarbejder m.v. med ledningsejeren.

Gæsteprincippet finder anvendelse på ledninger i vejareal og jernbanearealer, medmindre andet er bestemt ved aftale eller ved kendelse fra en ekspropriationskommission, jf. vejlovens § 77 og jernbanelovens § 24 a. Det indebærer, at ledningsejer skal afholde omkostninger til ledningsarbejder, herunder nødvendig flytning i forbindelse med arbejder, der iværksættes inden for rammerne af de formål, som vejmyndigheden eller infrastrukturforvalteren kan varetage.

Det ulovbestemte gæsteprincip finder i henhold til retspraksis anvendelse for ledninger i eller over arealer, der ikke er vej- eller jernbanearealer. Afhængigt af, på hvilke vilkår en ledning måtte være blevet anbragt i et areal, vil det være ledningsejer eller ejer af arealet, der skal afholde omkostningerne til en nødvendig flytning eller omlægning af ledningen som følge af et bygge- eller anlægsprojekt. Der er en omfattende retspraksis på området, jf. bl.a. dommene UfR 2009.2978 H og UfR 2022.1635 H.

Anlægslove på Transportministeriets område indeholder bestemmelser om udførelse og koordinering af ledningsarbejder nødvendiggjort af vejprojektets gennemførelse, herunder regler om behandlingen af eventuelle tvister om erstatning for ledningsarbejder m.v., f.eks. §§ 7-9 i lov nr. 1455 af 10. december 2024 om udbygning af rute 11 mellem Korsbro og Varde.

Afledte ledningsarbejder er en betegnelse for nødvendig omlægning af eksisterende ledninger til en anden ejendom som følge af et bygge- og anlægsprojekt. Kan der ikke indgås en aftale med lodsejer om ledningens placering, kan det blive nødvendigt at ekspropriere hertil, hvilket sker med hjemmel i den pågældende sektorlovgivning. Inden der kan

foretages ekspropriation, skal der indhentes tilladelser efter anden lovgivning.

3.7.2. Forsvarsministeriets overvejelser og den foreslåede ordning

I forbindelse med et bygge- og anlægsprojekt, der gennemføres af hensyn til væsentlige nationale forsvarsformål eller væsentlige civile beredskabsformål, kan det blive nødvendigt at flytte eller omlægge en række forskellige typer forsyningsledninger.

Det foreslås på den baggrund at bemyndige forsvarsministeren til at kunne fastsætte regler om arbejder på ledninger i eller over arealer, hvor bygge- og anlægsprojekter omfattet af lovforslagets § 1 skal gennemføres. Ministeren kan herunder fastsætte regler om, hvem der udfører arbejdet og afholder udgifter hertil, påbud om udførelse af arbejdet samt processen for tvister for erstatning for ledningsarbejder.

Den foreslåede ordning indebærer, at forsvarsministeren ved bekendtgørelse kan fastsætte regler om arbejder på ledninger i eller over arealer, hvor bygge- og anlægsprojekter omfattet af lovforslagets § 1 skal gennemføres. Reglerne vil tage udgangspunkt i bestemmelser om arbejder på ledninger fastsat i anlægslove på Transportministeriets område.

Der henvises i øvrigt til lovforslagets § 5 samt bemærkningerne hertil.

4. Økonomiske konsekvenser og implementeringskonsekvenser for det offentlige

Lovforslaget vil ikke i sig selv indebære økonomiske og administrative konsekvenser for staten. De økonomiske konsekvenser vil være knyttet til de konkrete bygge- og anlægsprojekter samt driftsaktiviteter, der vil kunne blive gennemført hurtigere i medfør af det foreslåede. Det er ikke muligt på nuværende tidspunkt at kvantificere disse yderligere.

En overtagelse af beføjelser forudsætter desuden, at vedkommende ministerium råder over de nødvendige ressourcer og sagkundskab til at kunne behandle sagen, eventuelt med rådgivning fra andre offentlige myndigheder eller eksterne eksperter.

Prioriteringen af ekspropriation til fordel for bygge- og anlægsprojekter samt driftsaktiviteter omfattet af lovforslagets § 1, vil kunne indebære, at ekspropriationsprocessen for andre statslige anlægsprojekter vil blive forsinket.

Det kan desuden ikke udelukkes, at der skal tilføres ressourcer til Kommissarius ved Statens Ekspropriationer for Øerne og Kommissarius ved Statens Ekspropriationer for Jylland for at sikre den nødvendige fremdrift og fleksibilitet i ekspropriationsprocessen, således at formålet med loven ikke forspildes. Da omfanget af projekter, der bliver omfattet af loven – og dermed det eventuelle behov for ekspropriation – ikke er kendt, er det ikke muligt at kvantificere dette nærmere.

Der forventes ingen økonomiske og administrative konsekvenser for kommunerne og regionerne som følge af lovforslaget i sig selv. Konsekvenserne vil være knyttet til de

projekter eller aktiviteter, som kommuner eller regioner vil gennemføre efter denne lov.

Det vurderes ikke, at principperne for digitaliseringsklar lovgivning er relevante for lovforslaget.

5. Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet m.v.

Lovforslaget vil ikke i sig selv indebære økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet. De økonomiske konsekvenser vil være knyttet til de konkrete projekter og aktiviteter, der vil kunne blive gennemført hurtigere på baggrund af loven.

Lovforslaget vurderes overordnet at kunne have positive økonomiske konsekvenser for private aktører eksempelvis i energi- og forsyningssektoren, idet lovforslaget eller regler fastsat i medfør af lovforslaget vil kunne medføre en mere smidig og effektiv proces for gennemførelse af projekter omfattet af lovforslagets § 1. Private aktører vil få fordel af, at projekter vil kunne realiseres hurtigere som følge af lovforslaget eller regler udstedt i medfør af lovforslaget.

6. Administrative konsekvenser for borgerne

Lovforslagets § 2 giver mulighed for ved bekendtgørelse at fastsætte regler om fravigelse af visse regler i nærmere angiven lovgivning, herunder regler om fravigelse af private rettigheder overfor det offentlige og det offentlige pligter. En sådan udnyttelse af bemyndigelsen vil kunne have negative konsekvenser for borgernes retssikkerhed. Derudover giver den foreslåede § 2 mulighed for at fastsætte regler om at afskære adgangen til at klage administrativt, hvilket indebærer, at borgerne i givet fald vil være henvist til domstolene, hvis de ønsker en afgørelse prøvet. Udnyttelsen af bemyndigelsen til at fastsætte regler herom vil ligeledes kunne have negative konsekvenser for borgernes retssikkerhed.

Lovforslagets § 3 om muligheden for at gennemføre projekter og aktiviteter og i den forbindelse fravige regler om rettigheder og pligter for private og det offentlige uden offentlighedens inddragelse kan – i det omfang bestemmelsen anvendes – have visse negative konsekvenser for hensynet til borgernes retssikkerhed.

Lovforslagets § 4 giver mulighed for ekspropriation af areal og rettigheder, midlertidig og permanent, til bygge- og anlægsprojekter samt driftsaktiviteter omfattet af loven. Det vil derfor kunne indebære administrative konsekvenser for de borgere, der berøres af en ekspropriation.

Lovforslaget forventes derudover ikke at have administrative konsekvenser for borgerne.

7. Klimamæssige konsekvenser

Lovforslaget vurderes ikke at have klimamæssige konsekvenser.

8. Miljø- og naturmæssige konsekvenser

Lovforslaget har i sig selv ingen miljø- og naturmæssige konsekvenser.

Lovforslaget vil kunne indebære, at materielle regler i f.eks. naturbeskyttelses- og miljøbeskyttelseslovgivningen fraviges, hvis det er påkrævet for at opnå formålet med projektet eller aktiviteten, men alene i det omfang, dette er i overensstemmelse med EU-retten og andre internationale forpligtelser.

Eventuelle miljø- og naturmæssige konsekvenser vil dog være knyttet til det konkrete bygge- og anlægsprojekt samt driftsaktiviteter, der vil blive gennemført efter denne lov. Det kan derfor ikke udelukkes, at et sådant projekt eller en sådan aktivitet vil kunne have negative miljø- og naturmæssige konsekvenser.

9. Forholdet til EU-retten

Det er forudsat, at internationale forpligtelser samt EU-retten (i det omfang EU-retten finder anvendelse på de konkrete projekter) overholdes, og at de eksisterende undtagelsesmuligheder i lovgivningen, herunder relevante EU-regler, såsom VVM-direktivets artikel 1, stk. 3, udnyttes i nødvendigt omfang ved gennemførelse af konkrete projekter eller aktiviteter.

Herudover følger det af artikel 4, stk. 2, i Traktaten om Den Europæiske Union (TEU), at Unionen respekterer medlemsstaternes centrale statslige funktioner, herunder sikring af statens territoriale integritet, opretholdelse af lov og orden samt beskyttelse af den nationale sikkerhed, og at navnlig den nationale sikkerhed forbliver den enkelte medlemsstats eneansvar.

Eftersom loven omfatter konkrete bygge- og anlægsprojekter samt driftsaktiviteter med væsentlige forsvarsformål og væsentlige civile beredskabsformål, er det regeringens vurdering, at der kan være projekter eller aktiviteter, som er omfattet af denne lov, som er omfattet af TEU, artikel 4, stk. 2.

For så vidt angår oplysningspligter, fastslår artikel 346, stk. 1, litra a, i Traktaten om Den Europæiske Funktionsmåde (TEUF) om medlemsstaternes væsentlige sikkerhedsinteresser, at ingen medlemsstat er forpligtet til at meddele oplysninger, hvis udbredelse efter dens opfattelse ville stride mod dens væsentlige sikkerhedsinteresser.

Endvidere følger det af artikel 346, stk. 1, litra b, i TEUF, at Traktaternes bestemmelser ikke er til hinder for, at hver medlemsstat kan træffe de foranstaltninger, som den anser for nødvendige til beskyttelse af sine væsentlige sikkerhedsinteresser, og som vedrører fabrikation af eller handel med våben, ammunition og krigsmateriel. Disse foranstaltninger

må ikke forringe konkurrencevilkårene inden for det indre marked for varer, som ikke er bestemt specielt til militære formål.

For at kunne anvende bestemmelsen til eksempelvis at etablere en produktionsvirksomhed i Danmark uden om de ellers lovpligtige tilladelser m.v., som følger af EU-retlige forpligtelser, skal de produkter, der skal fabrikeres af produktionsvirksomheden, være opført i Rådets afgørelse nr. 255/58 af 15. april 1958, som overordnet dækker over våben, ammunition og krigsmateriel.

Endelig bemærkes det, at udgangspunktet er, at regler, der udstedes i medfør af lovforslagets § 2, skal i offentlig høring forud for udstedelsen, men at der undtagelsesvist vil kunne undtages herfra i konkrete tilfælde, hvor det er begrundet i formålet med det konkrete projekt eller den konkrete aktivitet.

10. Hørte myndigheder og organisationer m.v.

Et udkast til lovforslag har i perioden fra den 19. maj 2025 til den 16. juni 2025 (28 dage) været sendt i høring hos følgende myndigheder og organisationer m.v.:

Advokatrådet, Akademikerne (AC), Amnesty International, Arbejderbevægelsens Erhvervsråd, Biobrændselsforeningen, Copenhagen Business School (CBS) – CBS LAW, Crossbridge Energy Fredericia, Daka, Danmarks Fiskeriforening, Danmarks Jægerforbund, Danmarks Naturfredningsforening, Danmarks Sportsfiskerforbund, Danoil Exploration A/S, Dansk Botanisk Forening, Dansk Energi, Dansk Erhverv, Dansk Fjernvarme, Dansk Industri, Dansk Ornitologisk Forening, Dansk Skovforening, Danske Advokater, Danske Havne, Danske Landskabsarkitekter, Danske Regioner, DANVA (Dansk Vand- og Spildevandsforening), DCC Energi Naturgas, Den Danske Dommerforening, Drivkraft Danmark, Energiklagenævnet, Energinet, Evida, FDO, FH (Fagbevægelsens Hovedorganisation), Friluftsrådet, Greenpeace Danmark, Green Power Denmark, Ineos Danmark, Institut for Menneskerettigheder, Justitia, Kalundborg Refinery, Kommuners Landsforening (KL), Københavns Universitet, Landbrug og Fødevarer, Landdistrikternes Fællesråd, NOAH, Noreco, Olie Gas Danmark, Parcelhusejernes Landsforening, Retspolitisk Forening, Roskilde Universitet, Rådet for Grøn Omstilling, samtlige byretspræsidenter, samtlige kommuner, samtlige regioner, Syddansk Universitet, Total S.A., Tænketanken HAV, Vattenfall A/S, Vestre Landsret, WWF Verdensnaturfonden, Ørsted, Østre Landsret, Aalborg Universitet og Aarhus Universitet.

11. Sammenfattende skema

	Positive konsekvenser/mindre udgifter (hvis ja, angiv omfang/hvis nej, anfør »Ingen«)	Negative konsekvenser/merudgifter (hvis ja, angiv omfang/hvis nej, anfør »Ingen«)
Økonomiske konsekvenser for stat, kommuner og regioner	Ingen	De økonomiske konsekvenser vil være knyttet til de konkrete bygge- og anlægsprojekter samt driftsaktiviteter, der vil blive gennemført efter denne lov og de be-

		kendtgørelser, der fastsættes i medfør af loven. Der kan – afhængigt af behovet for ekspropriation som led i gennemførelse af sådanne projekter og aktiviteter – opstå behov for at tilføre ressourcer til Kommissarius ved Statens Ekspropriationer på Øerne og Kommissarius ved Statens Ekspropriationer i Jylland for at sikre den nødvendige fremdrift i ekspropriationsprocessen.
Implementeringskonsekvenser for stat, kommuner og regioner	Ingen	En overtagelse af beføjelser forudsætter, at vedkommende ministerium råder over de nødvendige ressourcer og sagkundskab til at kunne behandle sagen eventuelt med rådgivning fra andre offentlige myndigheder eller eksterne eksperter. Prioritering af ekspropriation til fordel for projekter omfattet af lovforslagets § 1, vil kunne forsinke ekspropriationsprocessen for andre statslige anlægsprojekter.
Økonomiske konsekvenser for erhvervslivet m.v.	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for erhvervslivet m.v.	Private aktører vil kunne få fordel af, at projekter, som følge af en mere smidig og effektiv proces, vil kunne realiseres hurtigere som følge af lovforslaget eller regler udstedt i medfør af lovforslaget.	Ingen
Administrative konsekvenser for borgerne	Ingen	Borgere, der berøres af en ekspropriation som følge af lovforslaget, vil kunne opleve administrative konsekvenser. Hvis klageadgange afskæres, vil borgerne være henvist til domstolene, hvis de ønsker en afgørelse prøvet.
Klimamæssige konsekvenser	Ingen	Ingen
Miljø- og naturmæssige konsekvenser	Ingen	Eventuelle miljø- og naturmæssige konsekvenser vil være knyttet til det konkrete bygge- og anlægsprojekt- samt driftsaktivitet, der vil blive gennemført efter denne lov. Det kan derfor ikke udelukkes, at et sådant projekt eller en sådan aktivitet vil kunne medføre påvirkning af miljø og natur.
Forholdet til EU-retten	Lovforslaget har ikke i sig selv EU-retlige aspekter. Det er forudsat, at EU-retten (i det omfang EU-retten finder anvendelse på de konkrete projekter) overholdes ved gennemførelse af konkrete projekter og aktiviteter. Det vil dog være forudsat, at en vedkommende minister, som fastsætter regler i medfør af den foreslåede § 2, i relevant omfang udnytter de eksisterende undtagelsesmuligheder i lovgivningen, herunder relevante EU-regler, såsom VVM-direktivets artikel 1, stk. 3.	

Er i strid med de fem principper for implementering af erhvervsrettet EU-regulering (der i relevant omfang også gælder ved implementering af ikke-erhvervsrettet EU-regulering) (sæt X)	Ja	Nej X
---	----	--------------

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til § 1

Anlæg af større statslige projekter, f.eks. vej- og jernbaneprojekter på Transportministeriets område, vedtages af Folketinget ved en anlægslov. I en anlægslov vil Folketinget bemyndige den relevante ressortminister til at gennemføre et konkret projekt i overensstemmelse med lovforslaget, projektbeskrivelsen og den gennemførte miljøkonsekvensvurdering. Anlægsloven udgør det fornødne retsgrundlag for projektet og gennemførelsen heraf. Ressortministeren kan på den baggrund igangsætte og gennemføre det konkrete projekt, herunder foretage de fysiske indgreb i naturen og i landskabet, som er en forudsætning for at kunne gennemføre projektet. Ligeledes kan der fastlægges rammer for driften af det samlede projekt.

Det foreslås i § 1, at denne lov finder anvendelse på gennemførelse af bygge- og anlægsprojekter samt driftsaktiviteter med væsentlige nationale forsvarsformål eller væsentlige civile beredskabsformål.

Den foreslåede bestemmelse vil fastlægge lovens anvendelsesområde, hvorefter loven finder anvendelse på gennemførelse af bygge- og anlægsprojekter samt driftsaktiviteter med væsentlige nationale forsvarsformål eller væsentlige civile beredskabsformål. Forslaget vil betyde, at vedkommende minister vil skulle foretage en konkret vurdering af, om et konkret projekt eller aktivitet er omfattet heraf, hvilket foretages efter forhandling med henholdsvis forsvarsministeren og ministeren for samfundssikkerhed og beredskab. Bestemmelsen skal således ses i sammenhæng med den foreslåede bestemmelse i § 2, hvorefter vedkommende minister efter forhandling med henholdsvis forsvarsministeren og ministeren for samfundssikkerhed og beredskab vil kunne fastsætte nærmere regler om gennemførelse af et konkret bygge- og anlægsprojekt eller en konkret driftsaktivitet, hvis et givent projekt eller en aktivitet falder inden for lovens anvendelsesområde. Der henvises til § 2 og bemærkningerne hertil.

Ved gennemførelse af bygge- og anlægsprojekter forstås opførelse af en bygning eller et anlæg. Dette kan eksempelvis omfatte opførelse af militære anlæg, anlæg til produktion og opbevaring af våben og ammunitionsproduktion, byggeri til beskyttelse af den civile befolkning, infrastrukturanlæg m.v. Bygge- og anlægsprojekter vil også omfatte projekter vedrørende genopretning, genetablering og afvikling af eksisterende infrastruktur m.v.

Ved gennemførelse af en driftsaktivitet forstås enhver

igangsættelse, omlægning eller afvikling af produktions-, tilvirknings-, bearbejdnings-, uddannelses- og servicevirksomhed. Dette kan eksempelvis omfatte våben- og ammunitionsproduktion, uddannelse af soldater, bearbejdning af sjældne jordarter i produktionsøjemed, ombygning og tilvirkning af forsvarsmateriel og raffinering af naturressourcer. Opregnin-gen er ikke udtømmende.

Den foreslåede ordning indebærer eksempelvis, at en situation, hvor en helikopterlandingsplads grundet mosbeklædning er ustabil og glat, og dermed ikke kan benyttes til træning af hensyn til flyvesikkerheden, vil være omfattet af lovens anvendelsesområde. Dette indebærer bl.a., at hvis helikopterlandingspladsen er placeret i et område, der er udpeget som beskyttet natur efter naturbeskyttelseslovens § 3, vil loven give mulighed for at fastsætte regler, der muliggør dispensation til at kalke og gøde landingspladsen, således at kravene til flyvesikkerheden kan opfyldes.

En situation, hvor det er nødvendigt at gennemføre et bygge- og anlægsprojekt, der har til formål at sikre, at nye tunge køretøjer kan anvendes på et nyt øvelsesterræn, ved at der udbygges nye anlæg af garager, værksteder og lignende, kan også være omfattet af lovens anvendelsesområde. Loven vil endvidere omfatte en situation, hvor det på grund af en akut opstået trussel mod et givent anlæg, bygning, produktionsfacilitet, infrastruktur, aktivitet m.v. vil være nødvendigt at kunne afvikle, herunder lukke eller midlertidigt afbryde aktiviteter m.v. af hensyn til at imødekomme og eventuelt afværge truslens potentielle skadevirkninger.

Private virksomheder, der skal gennemføre bygge- og anlægsprojekter samt driftsaktiviteter med væsentlige nationale forsvarsformål eller væsentlige civile beredskabsformål, f.eks. hvor en privat virksomhed vil etablere ammunitionsproduktion eller produktion af anden type krigsmateriel i Danmark, kan være omfattet af lovens anvendelsesområde.

Ved nationale forsvarsformål forstås formål, der er relateret til rigets forsvar og beskyttelse samt til forsvar og beskyttelse i henhold til Danmarks internationale forpligtelser. Bygge- og anlægsprojekter og driftsaktiviteter, der tjener nationale forsvarsformål, vil bl.a. kunne være projekter vedrørende allierede styrkers aktiviteter på dansk territorium i overensstemmelse med nationale og internationale forpligtelser. Ligeledes vil opbygning af national produktion af forsvarsmateriel, herunder ammunition til understøttelse af den danske og europæiske forsyningsikkerhed, anses som en varetægelse af nationale forsvarsformål og forpligtelser i henhold til Danmarks internationale forpligtelser. Efter en konkret vurdering og i lyset af det aktuelle trusselsbillede samt den aktuelle sikkerhedspolitiske situation vil europæisk

oprustning og bidrag til Ukraine endvidere kunne anses som varetægelse af nationale forsvarsformål.

Ved civile beredskabsformål forstås bl.a. bygge- og anlægsprojekter samt driftsaktiviteter, der bl.a. vil kunne være begrundet i alvorlige og uforudsete naturlige eller menneskeskabte trusler, herunder hybride trusler, terror og sabotage mod kritisk infrastruktur m.v. Derudover vil sådanne projekter eller aktiviteter kunne være begrundet i aktuelle eller mulige kriser og væbnede konflikter, hvor der eksempelvis kan være behov for at etablere eller renovere beskyttelsesrum til civilbefolkningen eller særlige faciliteter til at sikre regeringskontinuitet og videreførelse af samfundsbærende funktioner, herunder faciliteter som er nødvendige for at imødegå trusler mod sikkerheden i det danske samfund.

Kravet om, at det konkrete forsvarsformål eller civile beredskabsformål skal være væsentligt, vil indebære, at formålet er mere end blot ønskeligt eller hensigtsmæssigt. Et bygge- og anlægsprojekt eller en driftsaktivitet, som foruden at varetage et nationalt forsvarsformål eller et civilt beredskabsformål, øger beskæftigelsen i et område væsentligt eller tiltrækker udenlandsk ekspertise og arbejdskraft, vil i almindelighed ikke opfylde kravet om væsentlighed.

Vurderingen af, om et givent projekt eller en given aktivitet på et givent tidspunkt tjener væsentlige nationale forsvarsformål eller væsentlige civile beredskabsformål, er et udtryk for et sikkerhedsfagligt og -politisk skøn, som vil afhænge af trusselsbilledet på det konkrete tidspunkt, og vurderingen vil således være dynamisk. I denne vurdering vil kunne inddrages en række forskelligartede hensyn, herunder hensynet til statens sikkerhed, beredskab, infrastruktur og rigets forsvar, politiske, økonomiske og militære kapaciteter og udenrigspolitiske, herunder europæiske og alliancemæssige, hensyn. I de anførte overordnede hensyn kan indeholdes en lang række hensyn, herunder betydning for kritisk national infrastruktur, forsvarsinteresser, strategiske betragtninger og den konkrete situations forhold, herunder spørgsmål om ejerskab, finansiering og lokale omstændigheder. Opregningen af hensyn er ikke udtømmende.

Betingelsen om væsentlige nationale forsvarsformål eller væsentlige civile beredskabsformål skal være opfyldt på det tidspunkt, hvor vedkommende minister fastsætter regler i medfør af den foreslåede § 2 eller fraviger pligter efter § 3. Dette medfører, at hvis der efter igangsættelsen af et bygge- og anlægsprojekt (der ofte kan strække sig over flere år) sker en ændring i vurderingen af, om der foreligger væsentlige nationale forsvarsformål eller væsentlige civile beredskabsformål, vil dette ikke medføre, at bygge- og anlægsprojektet ikke længere er omfattet af lovens anvendelsesområde.

Det bemærkes, at det altid vil være formålet med det konkrete projekt eller den konkrete aktivitet, der er afgørende for, om det er omfattet af lovforslagets anvendelsesområde. Såfremt projektet eller aktiviteten har afledte sekundære virkninger, herunder eksempelvis beskæftigelsesmæssige eller økonomiske fordele for samfundet, vil dette ikke udelukke projektet eller aktiviteten fra lovens anvendelsesområde. Sådanne afledte sekundære virkninger vil derimod ikke

kunne træde i stedet for et væsentligt nationalt forsvarsformål eller væsentligt civilt beredskabsformål. Det afgørende vil være, om den pågældende aktivitet gennemføres med henblik på at tjene væsentlige nationale forsvarsformål eller væsentlige civile beredskabsformål.

Det bemærkes, at i det omfang, der er tale om statslige projekter eller statslige driftsaktiviteter, vil den foreslåede lov – som udgangspunkt – kun finde anvendelse, hvis formålet med det konkrete projekt eller den konkrete aktivitet tilsiger, at det vil være uhensigtsmæssigt at gennemføre en anlægslov eller lignende.

Endelig bemærkes det, at loven omfatter alle former for bygge- og anlægsprojekter samt driftsaktiviteter, der gennemføres af hensyn til væsentlige nationale forsvarsformål eller af hensyn til væsentlige civile beredskabsformål. Den vil således kunne omfatte projekter og aktiviteter, der gennemføres og udføres af både statslige, kommunale, regionale og private aktører. Dette indebærer dog ikke, at f.eks. kommunale, regionale eller private vil blive tillagt kompetence til at fastsætte regler efter § 2 eller til at fravige anden lovgivning efter § 3 i lovforslaget. Det vil således alene være vedkommende minister, der har kompetence til at fastsætte regler efter § 2 og til at fravige anden lovgivning efter § 3.

Det forudsættes, at kompetencen til at fastsætte regler om projektet eller aktiviteten efter lovforslagets § 2 eller til at fravige anden lovgivning efter § 3 ikke vil kunne delegeres til andre myndigheder, herunder underliggende myndigheder.

Til § 2

Forud for opstart af et bygge- og anlægsprojekt eller en driftsaktivitet skal der efter omstændighederne indhentes en række tilladelser, dispensationer m.v. Omfanget af tilladelser og dispensationer m.v. afhænger i høj grad af omfanget af det konkrete bygge- og anlægsprojekt samt den konkrete driftsaktivitet, herunder hvor de skal etableres eller finde sted. Tilladelserne vil typisk være inden for plan-, bygge-, natur- og miljølovgivningen. Godkendelser, tilladelser og dispensationer vil oftest skulle indhentes fra kommunalbestyrelsen, men kan også kræve tilladelser m.v. fra regionsrådet eller andre offentlige myndigheder.

Der henvises i øvrigt til afsnit 3.3.1 i de almindelige bemærkninger.

Det foreslås i § 2, *stk. 1*, at vedkommende minister efter forhandling med henholdsvis forsvarsministeren og ministeren for samfundssikkerhed og beredskab kan fastsætte regler om gennemførelse af et konkret bygge- og anlægsprojekt eller en konkret driftsaktivitet omfattet af § 1 og i den forbindelse fastsætte regler om 1) overtagelse af beføjelser, der efter anden lovgivning er tillagt andre ministre eller myndigheder, 2) hel eller delvis fravigelse af anden nærmere angivet lovgivning og 3) afskæring af klageadgang inden for nærmere angivet lovgivning.

Det foreslås i § 2, *stk. 2*, at vedkommende minister alene

kan fastsætte regler i medfør af stk. 1, når reglerne er nødvendige for at opnå projektets eller aktivitetens formål.

Anvendelse af lovforslagets § 2 vil for vedkommende minister forudsætte, at vedkommende minister har forhandlet med henholdsvis forsvarsministeren og ministeren for samfundssikkerhed og beredskab, og at der opnås enighed. Herved vil det blive sikret, at det påtænkte bygge- og anlægsprojekt eller den påtænkte driftsaktivitet har et væsentligt nationalt forsvarsformål eller et væsentligt civilt beredskabsformål. Vurderingen af, om der foreligger et væsentligt nationalt forsvarsformål eller væsentligt civilt beredskabsformål, vil kunne foretages under inddragelse af relevante myndigheder med forsvars-, sikkerheds- og beredskabsfaglig ekspertise.

Der vil ikke gælde formkrav for den forhandling, som efter forslaget skal finde sted. Det er alene forudsat, at vedkommende minister skriftligt kan dokumentere, at reglerne om det påtænkte projekt eller den påtænkte aktivitet har været genstand for forhandling med forsvarsministeren for så vidt angår vurderingen af, om projektet eller aktiviteten har et væsentligt nationalt forsvarsformål, eller ministeren for samfundssikkerhed og beredskab for så vidt angår vurderingen af, om projektet eller aktiviteten har et væsentligt civilt beredskabsformål, inden vedkommende minister fastsætter regler i medfør af bestemmelsen.

Det er henholdsvis forsvarsministeren og ministeren for samfundssikkerhed og beredskab, som har den overordnede sagkundskab til at vurdere, om et bygge- og anlægsprojekt eller en driftsaktivitet har væsentlige nationale forsvarsformål eller væsentlige civile beredskabsformål, og om det må anses for nødvendigt at fastsætte regler i medfør af den foreslåede bestemmelse af hensyn til disse formål, jf. herved også den foreslåede § 1 og bemærkningerne hertil. Heraf følger det også, at vedkommende minister ikke vil kunne fastsætte regler i medfør af den foreslåede bestemmelse i de tilfælde, hvor henholdsvis forsvarsministeren og ministeren for samfundssikkerhed og beredskab vurderer, at projektet eller aktiviteten ikke har et formål, som begrundet fastsættelsen af sådanne regler. Der vil ved denne vurdering ikke foreligge en afgørelse mellem ministerierne i forvaltningslovens forstand, men derimod en indstilling eller udtalelse fra én myndighed til en anden til brug for sidstnævnte myndigheds behandling og vurdering af en sag.

Forsvarsministeren, hvis der er tale om væsentlige nationale forsvarsformål, eller ministeren for samfundssikkerhed og beredskab, hvis der er tale om væsentlige civile beredskabsformål, vil selv kunne udnytte bemyndigelsen uden inddragelse af andre ministre. Det forudsættes, at andre relevante myndigheder inddrages i relevant omfang, ligesom det forudsættes, at andre ministre inddrages, i det omfang der fastsættes regler, som berører den pågældende ministers område.

Vurderingen af, om et givent projekt eller en given aktivitet på et givent tidspunkt tjener væsentlige nationale forsvarsformål eller væsentlige civile beredskabsformål og dermed rigets sikkerhedspolitiske-, forsvarspolitiske og beredskabsmæssige interesser, er udtryk for et sikkerhedsfag-

ligt og -politisk skøn. I vurderingen vil kunne inddrages en række forskelligartede hensyn, herunder eksempelvis hensynet til statens sikkerhed, beredskab, infrastruktur og rigets forsvar, politiske, økonomiske og militære kapaciteter og udenrigspolitiske, herunder europæiske og alliancemæssige, hensyn. I de anførte overordnede hensyn kan indeholdes en lang række hensyn, herunder betydning for kritisk national infrastruktur, forsvarsinteresser, strategiske betragtninger og den konkrete situations forhold, herunder spørgsmål om ejerskab, finansiering og lokale omstændigheder. Opregnin-gen af hensyn er ikke udtømmende, og for en nærmere beskrivelse af begreberne henvises der til den foreslåede § 1 og bemærkningerne hertil.

Foruden forhandlingen beskrevet ovenfor forudsættes det endvidere, at vedkommende minister i relevant omfang inddrager den eller de ministerier, som har ressortansvaret på det område, som bygge- og anlægsprojektet eller driftsaktiviteten vedrører, ligesom vedkommende minister forudsættes at inddrage de myndigheder, som måtte blive berørt af de regler, som vil blive udstedt i medfør af bestemmelsen.

Den foreslåede § 2 vil for det første indebære, at vedkommende minister i forbindelse med gennemførelsen af et konkret bygge- og anlægsprojekt samt en driftsaktivitet ved bekendtgørelse vil kunne fastsætte regler om at overtage beføjelser, som efter anden lovgivning er tillagt et andet ministerium eller en anden myndighed, herunder en kommunalbestyrelse, et regionsråd eller en anden offentlig myndighed. Det vil f.eks. omfatte beføjelser til at træffe afgørelser, udstede tilladelser, dispensationer m.v., meddele påbud og forbud og pålægge administrative tvangsbøder.

Ved vurderingen af, om det i forhold til et konkret projekts eller en konkret aktivitets formål er nødvendigt at overtage beføjelser i medfør af den foreslåede bestemmelse, vil vedkommende minister bl.a. kunne lægge vægt på, om projektet eller aktivitetens omfang potentielt kan medføre, at der vil skulle indhentes godkendelser, tilladelser eller dispensationer fra en flerhed af myndigheder, hvilket vil kunne indebære en risiko for en forsinkelse af bygge- og anlægsprojektet.

Vedkommende minister vil endvidere kunne lægge vægt på, om den relevante beføjelse ved lov er henlagt til en konkret myndighed på grund af en særlig fagkundskab eller lokal-kendskab m.v. i pågældende myndighed. I sådanne tilfælde forudsætter en overtagelse af beføjelser, at vedkommende minister råder over de nødvendige kompetencer til at kunne behandle sagen eventuelt med rådgivning fra andre offentlige myndigheder eller eksterne eksperter.

Det er ikke muligt mere præcist at angive, i hvilke situationer det vil være nødvendigt, at vedkommende minister fastsætter regler om overtagelse af beføjelser i medfør af den foreslåede bestemmelse. Et eksempel kan dog være, hvis sagsbehandlingstiden i en kommune, region eller anden offentlig myndighed forventes at være så lang, at det er nødvendigt af hensyn til aktivitetens igangsættelse at overtage behandlingen af en eller flere sager. Et andet eksempel kan være den situation, hvor et anlægsprojekt er placeret på tværs af kommunegrænser, hvorfor det samlet set vurderes

nødvendigt, at sagsbehandlingen strømlines, og ministeren på den baggrund bør overtage sagsbehandlingen. Det kunne f.eks. være i forbindelse med dispensation fra naturbeskyttelseslinjer, der følger naturlige og ikke administrative grænser.

Efter det foreslåede vil overtagelsen af beføjelser udelukkende indebære, at det dermed er vedkommende minister i stedet for f.eks. en kommunalbestyrelse, som træffer den konkrete afgørelse eller meddeler det konkrete påbud. Ministerens afgørelse vil således skulle leve op til de samme materielle regler i den pågældende lovgivning, ligesom ministerens sagsbehandling vil skulle leve op til de samme sagsbehandlingsregler, herunder de forvaltningsretlige regler og principper. Som beskrevet nærmere nedenfor vil den pågældende minister dog ved bekendtgørelse samtidig kunne fravige regler og bestemmelser fastsat i den pågældende lovgivning, hvis betingelserne herfor er opfyldt. Det vil betyde, at ministeren vil kunne fastsætte regler om, at ministeren ikke skal følge processuelle regler, når der træffes afgørelser efter den pågældende lovgivning.

Endelig vil den pågældende ministers overtagelse af f.eks. beføjelsen til at træffe afgørelse i en sag ikke ændre på de almindelige regler om tilsyn og håndhævelse, medmindre der også fastsættes regler om at overtage kompetencen i en tilsynssag. I så fald påhviler såvel kompetencen som ansvaret den minister, der har overtaget beføjelsen.

For det andet vil der efter den foreslåede bestemmelse kunne fastsættes regler om hel eller delvis fravigelse af regler i anden lovgivning, herunder regler om fravigelse af tilladelses- eller dispensationskrav. Det forudsættes, at der vil være tale om regler på bygge-, plan-, miljø- og naturområdet, som det vil kunne blive nødvendigt at fravige. Som det fremgår af afsnit 3.3.1, er det inden for disse områder, at der efter en række gældende anlægslove kan ske hel eller delvis fravigelse af regler. Det er dog ikke udelukket, at der i særlige tilfælde også vil kunne blive tale om fravigelse af regler på andre områder.

Det vil afhænge af det konkrete bygge- og anlægsprojekt eller den konkrete driftsaktivitet, samt hvor projektet skal anlægges eller aktiviteten gennemføres, hvilke regler efter anden lovgivning, det vil være nødvendigt at fravige for at opnå formålet. Er der f.eks. i relation til et konkret projekt et behov for at fremskynde processen, vil vedkommende minister kunne fastsætte regler om fravigelse af f.eks. kravet om tilvejebringelse af kommuneplanlægning, om byggetilladelse og dispensation fra naturbeskyttelseslinjer med henblik på hurtigere at kunne påbegynde anlægsarbejdet for at sikre formålet med det konkrete bygge- og anlægsprojekt samt driftsaktivitet. Hvis det efter praksis ikke er muligt at dispensere fra et forbud, vil det være nødvendigt helt at fravige forbuddet for at kunne realisere projektet, f.eks. forbuddet mod anlæg inden for strandbeskyttelseslinjen.

Efter den foreslåede bestemmelse vil vedkommende minister endvidere have mulighed for at fastsætte regler om hel eller delvis fravigelse af anden nærmere angivet lovgivning. Det kunne f.eks. være materielle regler i sektorlovgiv-

ning om konkrete høringsfrister eller regler, hvor der tillægges partstatus.

Det er i den forbindelse forudsat, at vedkommende minister foretager en konkret vurdering af, hvilke regler som det er nødvendigt at fravige m.v. for at opnå projektets eller aktivitetens formål. Dette indebærer bl.a., at der vil skulle foretages en afvejning mellem på den ene side formålet bag det konkrete anlægs- og byggeprojekt eller den konkrete driftsaktivitet og på den anden side hensynet bag den regel, som fraviges. Heraf følger det også, at fravigelser af mere indgribende karakter vil kræve tungtvejende grunde. Af kravet om en afvejning følger det også, at vedkommende minister i almindelighed forudsættes at udforme de konkrete fravigelser på den mindst indgribende måde, eventuelt ved fastsættelsen af andre rettigheder i de enkelte bekendtgørelser. Dette indebærer, at såfremt et konkret projekt eller en konkret aktivitet f.eks. kræver, at det alene er nødvendigt at fravige visse regler i en given periode, vil der kunne fastsættes regler om en sådan fravigelse, der kun vil finde anvendelse i den nødvendige periode.

Det vil være vedkommende ministers ansvar at sikre, at de konkrete fravigelser udformes på den mindst indgribende måde. Forsvarsministeren og ministeren for samfundssikkerhed og beredskab påser ikke i forbindelse med forhandlingen efter lovforslagets § 2, om fravigelserne på andre ministeriers område er nødvendige for at opnå projektets eller aktivitetens formål, da forhandlingen alene vedrører spørgsmålet om, hvorvidt der er tale om væsentlige nationale forsvarsformål eller væsentlige civile beredskabsformål.

Når regler i anden lovgivning fraviges, vil fravigelsen finde anvendelse på hele det pågældende bygge- og anlægsprojekt, det vil sige selve anlægget med tilhørende foranstaltninger som eksempelvis bygninger, støjafskærmning, midlertidige arbejdsarealer, afværge- og kompenserende foranstaltninger og afledte ledningsarbejder. Opremsningen er ikke udtømmende.

For det tredje vil det i medfør af den foreslåede bestemmelse være muligt at fastsætte regler, der afskærer den administrative klageadgang, dels hvor vedkommende minister efter regler fastsat i medfør af den foreslåede bestemmelse har overtaget beføjelser til at træffe afgørelse, dels for de afgørelser, som andre myndigheder fortsat skal træffe om projektet eller aktiviteten. Det kan f.eks. være adgangen til at klage over Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljøets afgørelse om at tillade et statsligt projekt efter miljøvurderingsloven eller adgangen til at klage over kommunalbestyrelsens afgørelse efter vandløbsloven.

Afskæring af den administrative klageadgang vil ikke ændre ved, at en sag vil kunne indbringes for domstolene. I tilfælde af søgsmål vedrørende afgørelser efter regler fastsat i medfør af § 2 gælder reglerne om søgsmålsfrist og omkostninger i lovforslagets § 6. Der henvises til bemærkningerne til § 6.

Ved vurderingen af, om det i relation til det konkrete projekt eller den konkrete aktivitet er nødvendigt at afskære klageadgangen, vil vedkommende minister skulle foretage

en konkret afvejning og vil bl.a. kunne tage hensyn til, om klageprocessen for det pågældende område må anses for særlig kompleks og tidskrævende, om der er væsentlige retssikkerhedsmæssige betæneligheder forbundet med afskæringen af klageadgangen, og om afskæringen i øvrigt ledsages af regler om overtagelse af afgørelseskompetence eller fravigelse af regler i relation til det pågældende projekt eller aktivitet, hvor afskæringen af klageadgang på denne baggrund må anses som et naturligt led heri.

I den sammenhæng vil det også skulle overvejes, om der i stedet skal fastsættes regler om, at myndighedernes afgørelser om det konkrete bygge- og anlægsprojekt samt den konkrete driftsaktivitet kan indbringes for vedkommende minister. Som den øverst ansvarlige for projektet vil ministeren have en konkret viden om rammerne for det samlede projekt, som vil kunne inddrages ved stillingtagen til konkrete klagesager.

Som ved de øvrige elementer i den foreslåede bestemmelse vil det også her være en betingelse, at de regler, der fastsættes, er nødvendige for at opnå projektets eller aktivitetens formål. I denne vurdering vil det kunne indgå, om det ud fra hensynet til den hastighed, som kræves for at opnå projektets formål, vil være tilstrækkeligt f.eks. alene at overtage de beføjelser, der efter anden lovgivning er tillagt andre ministre eller myndigheder, eller om det ud fra en konkret vurdering også vil være nødvendigt helt eller delvist at fravige anden lovgivning og afskære administrativ klageadgang. Der vil i den forbindelse således skulle foretages en afvejning på samme måde som i forbindelse med fastsættelse af regler, der helt eller delvist fraviger anden lovgivning, og vedkommende minister forudsættes i almindelighed at udforme de konkrete fravigelser på den mindst indgribende måde.

Regler om overtagelse af beføjelser, fravigelse af anden lovgivning og afskæring af klageadgange vil skulle fastsættes i en bekendtgørelse, der efter sædvanlig procedure som altovervejende hovedregel vil skulle sendes i offentlig høring forud for udstedelsen. I visse tilfælde vil offentlig høring over bekendtgørelsen indebære en vis risiko for at bringe aktivitetens formål eller gennemførelse i fare. I sådanne tilfælde vil der således ikke kunne ske offentlig høring forud for bekendtgørelsens udstedelse, men derimod i forbindelse med udstedelsen. Det forudsættes i den forbindelse, at berørte myndigheder m.v. i det omfang det konkrete projekt eller den konkrete aktivitet tillader det, vil blive hørt forud for udstedelsen.

Regler fastsat i medfør af § 2 vil skulle være i overensstemmelse med EU-retten og andre internationale forpligtelser. Det betyder, at den ansvarlige minister indledningsvist vil skulle vurdere, om EU-retten finder anvendelse på det konkrete projekt eller aktiviteten.

Det er forudsat, at vedkommende minister, som fastsætter regler i medfør af den foreslåede bemyndigelse, udnytter de eksisterende undtagelsesmuligheder i lovgivningen, herunder relevante EU-regler, såsom VVM-direktivets artikel 1, stk. 3. Eftersom bestemmelsen omfatter konkrete bygge- og anlægsprojekter samt driftsaktiviteter med væsentlige

forsvarsformål eller væsentlige civile beredskabsformål, kan der være tale om projekter og aktiviteter, som efter en konkret vurdering tillige er nødvendige af afgørende hensyn til den nationale sikkerhed. Sådanne projekter eller aktiviteter vil efter omstændighederne være omfattet af Traktaten om Den Europæiske Union artikel 4, stk. 2. Det forudsættes, at den foreslåede § 2 vil blive anvendt til at fastsætte regler om gennemførelsen af sådanne projekter og aktiviteter samt om fravigelsen af anden lovgivning i den forbindelse, medmindre projekterne eller aktiviteterne på grund af deres fortrolighed må anses for omfattet af § 3.

Det vil påhvile den ansvarlige minister at foretage en vurdering af, hvorvidt de regler, der påtænkes fastsat i medfør af § 2, er i overensstemmelse med EU-retten eller andre internationale forpligtelser. For det tilfælde, at projektet eller aktiviteten er omfattet af EU-retten, vil det være en forudsætning, at indholdet af reglerne fastsat i medfør af bestemmelsen er i overensstemmelse med de direktiver og forordninger m.v., som regulerer det pågældende område. Der vil i et sådant tilfælde således ikke kunne fastsættes regler om fravigelse af krav, som udgør implementering af et direktiv, såfremt direktivet ikke giver mulighed for en sådan undtagelse af hensyn til væsentlige nationale forsvarsformål eller væsentlige civile beredskabsformål. Et konkret projekt eller en konkret aktivitet vil efter en konkret vurdering kunne være omfattet af TEUF artikel 346. Der henvises til afsnit 9 i de almindelige bemærkninger.

Endvidere forudsættes det, at vedkommende minister før fastsættelsen af regler i forhold til et konkret projekt eller en konkret aktivitet orienterer Folketinget. Det vil ske ved orientering af Folketingets Forsvars-, Samfundssikkerheds- og Beredskabsudvalg (FOU) og eventuelle andre udvalg, hvis emneområde måtte være relevante for de fastsatte regler. Herudover bør forsvarsforligskredsen eller aftalekredsen på beredskabsområdet orienteres. Det vil ikke være en forudsætning for anvendelsen af kompetencen, at det eller de orienterede udvalg foretager en egentlig afstemning om den pågældende aktivitetens gennemførelse. Formålet med orienteringen er at sikre parlamentarisk kontrol, og udvalget vil således efter sædvanlig praksis have mulighed for at stille spørgsmål til vedkommende minister, ligesom udvalget vil have mulighed for at anmode ministeren om redegørelser m.v. i relation til det bygge- eller anlægsprojekt eller den driftsaktivitet, som vil skulle gennemføres på baggrund af bekendtgørelsen. Udvalget vil f.eks. i den forbindelse kunne høre ministeren om begrundelsen for, at beføjelserne ikke forbliver hos den enkelte myndighed.

Det forudsættes, at kompetencen til at fastsætte regler om projektet eller aktiviteten efter lovforslagets § 2 ikke vil kunne delegeres til andre myndigheder, herunder underliggende myndigheder.

Til § 3

Der er efter gældende ret ikke en generel mulighed for vedkommende minister til at kunne fravige anden lovgivning uden offentlighedens inddragelse for så vidt angår bygge- og anlægsprojekter og driftsaktiviteter.

Det foreslås i § 3, *stk. 1*, at vedkommende minister med henblik på gennemførelse af et konkret projekt eller en konkret aktivitet omfattet af den foreslåede § 1 kan fravige pligter for det offentlige og privates rettigheder og pligter over for det offentlige i anden lovgivning eller i afgørelser truffet af det offentlige i medfør af anden lovgivning, hvis formålet af hensyn til projektets eller aktivitetens fortrolighed ikke kan opnås ved at fastsætte regler i medfør af den foreslåede § 2.

Det foreslås i § 3, *stk. 2*, at fravigelser efter *stk. 1* kun kan ske, når henholdsvis forsvarsministeren og ministeren for samfundssikkerhed og beredskab vurderer, at det af afgørende hensyn til den nationale sikkerhed er nødvendigt for at opnå projektets eller aktivitetens formål.

Det foreslåede § 3 er en nyskabelse, og der ses ikke umiddelbart at være lignende ordninger i anden gældende lovgivning.

Den foreslåede ordning vil indebære, at vedkommende minister med henblik på gennemførelsen af et konkret bygge- og anlægsprojekt eller en konkret driftsaktivitet, der tjener væsentlige nationale forsvarsformål eller væsentlige civile beredskabsformål, kan fravige pligter for det offentlige og privates rettigheder og pligter over for det offentlige i anden lovgivning eller i afgørelser truffet af det offentlige i medfør af anden lovgivning, hvis formålet af hensyn til projektets eller aktivitetens fortrolighed ikke kan opnås ved at fastsætte regler i medfør af den foreslåede § 2.

Den foreslåede ordning vil endvidere indebære, at fravigelser kun kan ske, når henholdsvis forsvarsministeren og ministeren for samfundssikkerhed og beredskab vurderer, at det af afgørende hensyn til den nationale sikkerhed er nødvendigt for at opnå projektets eller aktivitetens formål. Dette indebærer, at det for et konkret projekt eller en konkret aktivitet, som varetager væsentlige nationale forsvarsformål, vil være forsvarsministeren, og for et konkret projekt eller en konkret aktivitet, som varetager væsentlige civile beredskabsformål, vil være ministeren for samfundssikkerhed og beredskab, der foretager vurderingen af, om fravigelsen af afgørende hensyn til den nationale sikkerhed er nødvendig for at opnå det konkrete projekts eller den konkrete aktivitetens formål.

Bestemmelsen forventes ligesom den foreslåede § 2 som udgangspunkt at angå fravigelse af regler på bygge-, plan-, miljø- og naturområdet, men er ikke afgrænset hertil. Sådanne fravigelser vil kun kunne finde sted, hvis det konkret vurderes, at formålet af hensyn til projektets eller aktivitetens fortrolighed ikke kan opnås ved at fastsætte regler i medfør af den foreslåede § 2, og henholdsvis forsvarsministeren og ministeren for samfundssikkerhed og beredskab vurderer, at det af afgørende hensyn til den nationale sikkerhed er nødvendigt for at opnå projektets eller aktivitetens formål. Fravigelser i medfør af den foreslåede § 3 vil altså skulle holdes fortrolige og således unddrages offentlighedens kendskab, hvilket er årsagen til, at formålet med projektet eller aktiviteten ikke kan opnås ved fastsættelse af en bekendtgørelse efter den foreslåede § 2.

Et konkret bygge- eller anlægsprojekt samt en konkret driftsaktivitet vil således foruden at skulle varetage et væsentligt nationalt forsvarsformål eller civilt beredskabsformål tillige leve op til to betingelser, som begge skal være opfyldte.

For det første skal hensynet til projektets eller aktivitetens fortrolighed tilsige, at projektet eller aktiviteten ikke vil kunne gennemføres ved fastsættelse af regler efter den foreslåede § 2. Det vil bero på en konkret faglig vurdering af projektet eller aktivitetens sikkerhedsmæssige hensyn ved den relevante minister, om projektet har en karakter, som indebærer, at det er fortroligt. Denne vurdering kan alt efter forholdets karakter bl.a. ske i samarbejde med forsvarsministeren og ministeren for samfundssikkerhed og beredskab samt andre relevante myndigheder med forsvars-, sikkerheds- og beredskabsfaglig ekspertise.

For det andet vil henholdsvis forsvarsministeren og ministeren for samfundssikkerhed og beredskab skulle foretage en vurdering af, om afgørende hensyn til den nationale sikkerhed kræver, at pligter for det offentlige og privates rettigheder og pligter over for det offentlige i anden lovgivning eller i afgørelser truffet af det offentlige i medfør af anden lovgivning fraviges i medfør af bestemmelsen. Som led i denne vurdering inddrager forsvarsministeren samt ministeren for samfundssikkerhed og beredskab efterretningstjenestene.

Begrebet national sikkerhed vil skulle fortolkes i overensstemmelse med TEU artikel 4, *stk. 2*, og EU-Domstolens praksis herom. Der vil ved denne vurdering ikke foreligge en afgørelse mellem ministerierne i forvaltningslovens forstand, men derimod en indstilling eller udtalelse fra én myndighed til en anden til brug for sidstnævnte myndigheds behandling og vurdering af en sag. Derimod vil virkningen af vedkommende ministers konkrete fravigelse af pligter for det offentlige og privates rettigheder og pligter over for det offentlige i anden lovgivning eller i afgørelser truffet af det offentlige i medfør af anden lovgivning efter en konkret vurdering kunne få karakter af en afgørelse.

Der vil formentlig være et vis overlap mellem vurderingen efter de to betingelser. Det følger dog af ovenstående, at såfremt et konkret projekt eller en konkret aktivitet opfylder betingelsen om at være nødvendigt af afgørende hensyn til den nationale sikkerhed, men ikke samtidig opfylder betingelsen om fortrolighed, da vil vedkommende minister være afskåret fra at anvende bestemmelsen og vil være henvist til at fastsætte regler i medfør af den foreslåede § 2.

Det vil således påhvile vedkommende minister på baggrund af ovenstående at foretage en konkret afvejning af hensynet til projektets fortrolighed og hensynet bag de regler, som ønskes fraveget.

Det forudsættes, at bestemmelsen alene vil blive anvendt i yderst begrænset omfang, hvor afgørende hensyn til den nationale sikkerhed og projektets eller aktivitetens fortrolighed indebærer, at de fravegne forpligtelser for det offentlige og rettigheder og pligter for private i den sammenhæng må anses for at være af mere underordnet betydning. Det forud-

sættes i den forbindelse, at centrale forvaltningsretlige og civilprocesretlige partsrettigheder ikke vil kunne anses for at være af underordnet betydning, ligesom grundlæggende rettigheder i medfør af Danmarks internationale forpligtelser heller ikke vil kunne undtages eller fraviges i medfør af den foreslåede bestemmelse.

Vedkommende minister vil altså på baggrund af ovenstående skulle foretage en afvejning, og fravigelser efter bestemmelsen vil skulle begrænses til det absolut nødvendige i forhold til gennemførelsen af det konkrete projekt eller den konkrete aktivitet. Dette indebærer bl.a., at vedkommende minister, når hensynet til projektet eller aktivitetens fortrolighed eventuelt ikke længere gør sig gældende, forudsættes at regulere den fortsatte gennemførelse af projektet eller aktiviteten gennem fastsættelse af regler efter det foreslåede § 2. Det indebærer også, at vedkommende minister løbende skal vurdere, om fravigelser i medfør af bestemmelsen af afgørende hensyn til den nationale sikkerhed fortsat er påkrævet for at opnå formålet med det pågældende projekt eller den pågældende aktivitet.

Da bestemmelsen tager sigte på bygge- og anlægsprojekter samt driftsaktiviteter, som ikke kan komme til offentligkendskab og tjener afgørende hensyn til den nationale sikkerhed, er det vanskeligt på forhånd nærmere at afgrænse, hvilke tilfælde bestemmelsen vil kunne finde anvendelse på.

Det bemærkes endvidere for så vidt angår oplysningspligter, at artikel 346 i Traktaten om Den Europæiske Funktionsmåde (TEUF) om medlemsstaternes væsentlige sikkerhedsinteresser fastslår, at ingen medlemsstat er forpligtet til at meddele oplysninger, hvis udbredelse efter dens opfattelse ville stride mod dens væsentlige sikkerhedsinteresser, og hvorefter hver medlemsstat kan træffe de foranstaltninger, som den anser for nødvendige til beskyttelse af sine væsentlige sikkerhedsinteresser, og som vedrører fabrikation af eller handel med våben, ammunition og krigsmateriel.

Der vil være konkrete projekter eller aktiviteter, der gennemføres efter denne lov, som er nødvendige til beskyttelse af Danmarks væsentlige sikkerhedsinteresser, og som vedrører fabrikation af våben, ammunition og krigsmateriel, og som derfor efter regeringens vurdering vil være omfattet af artikel 346.

Det forudsættes også, at Folketinget vil skulle orienteres i de helt særlige tilfælde, hvor det på grund af afgørende hensyn til den nationale sikkerhed i medfør af den foreslåede § 3 er nødvendigt at fravige regler uden offentlighedens kendskab for at opnå projektets eller aktivitetens formål, herunder om den sikkerhedsmæssige vurdering, som er indgået i beslutningsgrundlaget.

Som anført ovenfor vil henholdsvis forsvarsministeren og ministeren for samfundssikkerhed og beredskab inddrage efterretningstjenesterne som led i ministrenes vurdering af, om der foreligger sådanne afgørende hensyn til den nationale sikkerhed, som kan begrunde anvendelsen af den foreslåede § 3.

Det følger af § 2, stk. 2, i lov om etablering af et

udvalg om forswarets og politiets efterretningstjenester, jf. lovbekendtgørelse nr. 937 af 26. august 2014 med senere ændringer, at regeringen orienterer Udvalget vedrørende Efterretningstjenesterne om væsentlige omstændigheder af sikkerhedsmæssig karakter eller vedrørende udenrigspolitiske spørgsmål, som er af betydning for efterretningstjenesternes virksomhed.

Regeringens orientering af Folketinget vil på den baggrund i de omhandlede tilfælde ske i regi af Udvalget vedrørende Efterretningstjenesterne, som har særlige rammer for fortrolighed og indseende med efterretningstjenesterne.

Det forudsættes, at kompetencen til at fravige anden lovgivning efter § 3 ikke vil kunne delegeres til andre myndigheder, herunder underliggende myndigheder.

Til § 4

Det fremgår af grundlovens § 73, stk. 1, at ejendomsretten er ukrænkelig. Ingen kan tilpligtes at afstå sin ejendom, uden hvor almenvellet kræver det. Det kan kun ske ifølge lov og mod fuldstændig erstatning.

Der findes i sektorlovgivningen hjemmel til ekspropriation. F.eks. er der i vejlovens §§ 96-98 hjemmel til ekspropriation til henholdsvis statslige og kommunale vejprojekter. I lov nr. 225 af 11. juni 1954 er der hjemmel til ekspropriation i militære øjemed. I planlovens § 47 er der hjemmel til ekspropriation til virkeliggørelse af en lokalplan og for varetagelse af almene samfundsinteresser. Dertil er der i varmforsyningslovens §§ 16-19 hjemmel til ekspropriation for et godkendt kollektivt varmforsyningsanlægs nødvendige rørledninger og varmforsyningsanlæg og de til en naturgasforsyning nødvendige fordelings- og distributionsanlæg, der skal levere naturgas til andre formål end rumopvarmning. Der er endvidere eksempler i sektorlovgivningen på hjemmel til ekspropriation af hensyn til driftsaktiviteter. Efter § 15, stk. 2, i lov om testcentre for store vindmøller ved Høvsøre og Østerild kan ministeren for byer og landdistrikter for den driftsansvarlige ekspropriere fast ejendom, når det er nødvendigt for etablering og drift af testcentre.

Der er dog ikke nødvendigvis hjemmel i sektorlovgivningen til at ekspropriere til fordel for nye anlæg eller udvidelse af eksisterende anlæg med henblik på væsentlige forsvarsformål eller væsentlige civile beredskabsformål.

Det foreslås i § 4, stk. 1, at vedkommende minister ved ekspropriation kan erhverve arealer og rettigheder, der er nødvendige for gennemførelsen af bygge- og anlægsprojekter samt driftsaktiviteter omfattet af den foreslåede § 1. Vedkommende minister kan endvidere foretage ekspropriation efter 1. pkt. til fordel for statslige selskaber, selvstændige offentlige virksomheder, kommunalbestyrelser, kommunale fællesskaber, regionsråd og private.

Det foreslåede vil betyde, at vedkommende minister har hjemmel til at ekspropriere til fordel for bygge- og anlægsprojekter samt driftsaktiviteter, der tjener væsentlige forsvarsformål eller væsentlige civile beredskabsformål. Vurderingen af, om der er tale om et projekt, der opfylder

formålene, følger den vurdering, der skal foretages efter de foreslåede §§ 1 og 2.

Det foreslåede vil også betyde, at vedkommende minister endvidere kan foretage ekspropriation efter 1. pkt. til fordel for statslige selskaber, selvstændige offentlige virksomheder, kommunalbestyrelser, kommunale fællesskaber, regionsråd og private.

Der vil kunne eksproprieres arealer, ejendomme og rettigheder m.v., der permanent skal bruges til bygge- og anlægsprojekter samt driftsaktiviteter omfattet af lovforslagets § 1. Der kan enten være tale om totalekspropriation eller en delvis ekspropriation afhængig af, hvor stor en del af en ejendom, der er brug for til anlægget af projektet. Bemyndigelsen vil ligeledes give vedkommende minister hjemmel til midlertidigt at ekspropriere arealer til brug for adgangsvej, arbejdsplads, materialedepot m.v. Når et anlægsarbejde er færdigt, vil de midlertidigt eksproprierede arealer så vidt muligt blive reetableret og derefter leveret tilbage til den oprindelige ejer.

Der vil kunne eksproprieres til nye anlæg, udvidelse og ændring af bestående byggeri- og anlæg, tilbehør og nødvendige supplerende foranstaltninger, herunder til erstatningsnatur. Der kan endvidere eksproprieres af hensyn til udnyttelse, betjening, sikring, beskyttelse og drift af det pågældende byggeri eller anlæg. Der kan endvidere eksproprieres til afledte anlægsprojekter, f.eks. hvis det som følge af et bygge- eller anlægsprojekt omfattet af § 1 er nødvendigt at omlægge ledninger til tredjemands ejendom.

Omfanget, indholdet og karakteren af bygge- og anlægsprojekter samt driftsaktiviteter, som tjener et væsentligt nationalt forsvarsformål eller et væsentligt civilt beredskabsformål, indebærer, at ekspropriation til dette formål generelt må antages at opfylde kravet i grundlovens § 73 om, at almenvellet kræver det.

Ekspropriation vil desuden kunne ske under de samme betingelser til fordel for en privat, hvis ekspropriationen tjener de fornødne almene samfundsinteresser.

Ekspropriation vil efter forslaget kunne finde sted, når bygge- og anlægsprojekter samt driftsaktiviteter omfattet af den foreslåede § 1 skal gennemføres af et statsligt ejet selskab, selvstændige offentlige virksomheder, kommunalbestyrelser, kommunale fællesskaber, regionsråd og private. Det vil også gælde, hvor et eksisterende anlæg administreret eller ejet af et statsligt selskab eller selvstændig offentlig virksomhed vil skulle udvides, ændres m.v. af hensyn til væsentlige nationale forsvarsformål eller væsentlige civile beredskabsformål.

Tilsvarende vil ministeren kunne ekspropriere til fordel for private, herunder private virksomheder, til f.eks. produktion af ammunition og krigsmateriel, når den fornødne offentlige interesse foreligger.

Ekspropriation vil kun kunne ske mod fuldstændig erstatning, hvilket indebærer, at erstatningen økonomisk skal stille den, der er blevet eksproprieret, som var ekspropriationen ikke sket. Det kan f.eks. være tab som følge af arealafståelse og servitutpålæg, men også andre ulemper som følge

af ekspropriationen, herunder både midlertidige og varige ulemper, vil kunne erstattes. Alle, hvis rettigheder over den faste ejendom er blevet eksproprieret, vil have krav på erstatning.

Det foreslås i § 4, stk. 2, at lov om fremgangsmåden ved ekspropriation vedrørende fast ejendom finder anvendelse på ekspropriation efter den foreslåede lov.

Det vil betyde, at reglerne i kapitel 4 i lov om fremgangsmåden ved ekspropriation, jf. lovbekendtgørelse nr. 386 af 13. april 2023 (ekspropriationsprocesloven), vil finde anvendelse, hvis det er nødvendigt at ekspropriere for staten, statslige selskaber, selvstændige offentlige virksomheder, kommunalbestyrelser, kommunale fællesskaber, regionsråd og private for at kunne gennemføre bygge- og anlægsprojekter samt driftsaktiviteter omfattet af lovforslagets § 1.

Hvor to anlægsmyndigheder har en sammenfaldende ekspropriationsproces efter ekspropriationsprocesloven, kan ekspropriationerne koordineres.

Det forudsættes endvidere, at Kommissarius ved Statens Ekspropriationer prioriterer ekspropriation til fordel for bygge- og anlægsprojekter samt driftsaktiviteter omfattet af lovens § 1, hvor det vurderes nødvendigt, således at lovens formål ikke forspildes. Tilsvarende vil bestemmelser i ekspropriationsprocesloven helt eller delvist kunne fraviges ved bekendtgørelse, jf. lovforslagets § 2, med henblik på at fremme ekspropriationsprocessen. Det vil betyde, at vedkommende minister f.eks. vil kunne fravige kravet om 4 ugers varsel om offentliggørelse af besigtigelsesforretning, ligesom der vil kunne dispenseres fra kravet om 4 ugers varsel af ekspropriationsforretningen.

Det forudsættes i den forbindelse, at vedkommende minister vil skulle meddele kommissarius, at det er nødvendigt at prioritere den pågældende ekspropriation og i den forbindelse indgå i dialog med kommissarius om et eventuelt behov for eventuelle fravigelser af bestemmelser i ekspropriationsprocesloven.

Det foreslås i § 4, stk. 3, at ved erstatningsfastsættelsen for ekspropriation efter denne lov finder § 103 i lov om offentlige veje m.v. anvendelse.

Det vil betyde, at erstatning for ekspropriation efter den foreslåede lov fastsættes efter de almindelige erstatningsregler.

Det foreslås i § 4, stk. 4, at statslige selskaber, selvstændige offentlige virksomheder, kommunalbestyrelser, kommunale fællesskaber, regionsråd og private, der efter stk. 1, 2. pkt., eksproprieres til fordel for, afholder alle omkostninger forbundet med ekspropriationen.

Det foreslåede vil betyde, at det vil være det statslige selskab m.v., der eksproprieres til fordel for, som skal afholde alle omkostninger forbundet med ekspropriationen.

Det foreslåede svarer til gældende ret, når f.eks. transportministeren i en anlægslov bemyndiges til ekspropriation til fordel for Sund & Bælt Holding A/S.

Til § 5

Der er i vejloven og jernbaneloven bestemmelser, der regulerer retsforholdet for ledninger i vejareal og jernbanearealer.

Det følger f.eks. af vejlovens § 77, stk. 1 og 2, om gæstprincippet, at arbejder på ledninger i eller over offentlige veje, herunder om nødvendig flytning af ledninger i forbindelse med arbejder, der iværksættes af vejmyndigheden inden for rammerne af de formål, som vejmyndigheden kan varetage, betales af ledningsejeren, medmindre andet er særligt bestemt ved aftale, kendelse afsagt af en ekspropriationskommission nedsat i henhold til lov om fremgangsmåde ved ekspropriation af fast ejendom eller afgørelse truffet af en kommunalbestyrelse efter vandforsyningslovens §§ 37 og 38, jf. § 40.

Det følger af ekspropriationsproceslovens § 13, stk. 1, at ekspropriationskommissionen i forbindelse med prøvelsen af et anlægsprojekt kan tage stilling til bl.a. ledningsomlægninger, herunder træffe beslutning om konkrete tekniske løsninger. Det forudsættes, at anlægsmyndigheden og ledningsejeren så vidt muligt indgår aftaler om tekniske løsninger for ledningsarbejder uden inddragelse af ekspropriationskommissionen, men hvis parterne ikke kan nå til enighed, kan spørgsmålet forelægges kommissionen.

Ekspropriationskommissionen kan også tage stilling til spørgsmål om udgifter forbundet med ledningsarbejder, jf. ekspropriationsproceslovens § 17, stk. 4, om andre økonomiske tab end ekspropriationserstatning. Taksationskommissionen har kompetence til som rekursinstans at behandle tvister om betaling for ledningsarbejder, som har været behandlet af ekspropriationskommissionen.

Det foreslås i § 5, at forsvarsministeren kan fastsætte regler om arbejder på ledninger i eller over arealer, hvor bygge- og anlægsprojekter omfattet af § 1 skal gennemføres. Ministeren kan herunder fastsætte regler om, hvem der udfører arbejdet og afholder udgifter hertil, påbud om udførelse af arbejdet samt processen for tvister for erstatning for ledningsarbejder.

Den foreslåede ordning indebærer, at forsvarsministeren ved bekendtgørelse kan fastsætte regler om arbejder på ledninger i eller over arealer, hvor bygge- og anlægsprojekter omfattet af § 1 skal gennemføres.

Regler om arbejder på ledninger vil tage udgangspunkt i bestemmelser fastsat i anlægslove på Transportministeriets område, jf. f.eks. §§ 7-9 i lov nr. 1455 af 10. december 2024 om udbygning af rute 11 mellem Korsbro og Varde.

Det vil kunne betyde, at nødvendig flytning m.v. af ledninger i forbindelse med gennemførelsen af et projekt omfattet af § 1, skal betales af ledningsejeren, medmindre andet er særligt bestemt ved aftale eller det følger af en kendelse. Desuden vil vedkommende minister kunne påbyde ledningsejer at udføre de nødvendige ledningsarbejder, hvis der ikke kan opnås enighed med ledningsejeren om det planlagte anlægsarbejde, og dialogen med ledningsejer trækker ud. Udgangspunktet er, at ledningsarbejdet udføres af ledningsejer, men vedkommende minister kan beslutte at

overlade udførelsen af arbejdet til bygherre, hvis ledningsejer ikke udfører de påbudte ledningsarbejder inden for en rimelig frist, og dermed forsinker projektet. Reglerne vil kunne sikre, at bygge- og anlægsprojekter omfattet af § 1 kan gennemføres inden for de fastlagte tidsrammer, således at formålet med loven ikke forspildes.

Forsvarsministeren vil endvidere efter bestemmelsen kunne fastsætte regler om, at tvister om erstatning for ledningsarbejder afgøres af ekspropriations- og taksationsmyndighederne, og erstatningen fastsættes efter almindelige erstatningsregler.

For så vidt angår projekter eller aktiviteter tilladt efter § 3 vil forsvarsministeren kunne fastsætte særlige regler om ledningsarbejder. Der kan f.eks. være situationer, hvor et tavshedsplæg vurderes ikke at være tilstrækkeligt til at kunne sikre afgørende hensyn til den nationale sikkerhed, jf. lovforslagets § 3, stk. 2. Der kan derfor bl.a. fastsættes regler om, at anlægsmyndigheden gennemfører ledningsarbejdet og afholder udgifterne hertil. Det forudsættes, at der vil være tale om ganske særlige og ekstraordinære tilfælde.

Til § 6

Retsplejeloven indeholder regler for prøvelse af sager ved domstolene, herunder om betaling for udgifter. Domstolene kan efter en konkret vurdering på ulovbestemt grundlag tillægge søgsmål om prøvelse af en forvaltningsakts gyldighed opsættende virkning, jf. eksempelvis Højesterets kendelse af 24. august 1994 i sag I 86/1994, offentliggjort i Ugeskrift for Retsvæsen 1994, s. 823 ff. Retsplejeloven indeholder ingen almindelige frister for anlæg af søgsmål. Sådanne regler findes dog i forskellige særlove. Eksempelvis følger det af naturbeskyttelseslovens § 88, stk. 1, at søgsmål til prøvelse af afgørelser efter loven skal være anlagt inden 6 måneder efter, at afgørelsen er meddelt.

Domstolene kan efter en konkret vurdering afvise en sag, hvis sagsøgeren ikke har retlig interesse, eksempelvis hvis sagsøgeren ikke er tilstrækkeligt konkret berørt af afgørelsen, eller søgsmålet ikke er tilstrækkeligt aktuelt.

Reglerne om sagsomkostninger i civile sager findes i retsplejelovens kapitel 30. Udgangspunktet i loven er, at den tabende part erstatter de udgifter, som den vindende part har afholdt, forudsat disse har været fornødne til sagens forsvarlige udførelse. Udgifter til bistand af advokat m.v. erstattes med et passende beløb, og de øvrige udgifter erstattes fuldt ud. I medfør af retsplejelovens § 312, stk. 3, kan retten dog af egen drift bestemme, at den tabende part ikke eller kun delvist skal erstatte modparten de påførte udgifter, hvis særlige grunde taler for det. Sådanne grunde vil kunne foreligge, hvis omkostningerne i modsat fald vurderes at ville være uoverkommeligt høje for den pågældende, hvor der i henhold til lovgivningen eller internationale forpligtelser m.v., er et krav om, at de tilgængelige retsmidler ikke må være uoverkommeligt dyre.

Retsplejelovens kapitel 31 indeholder regler om retshjælp og fri proces.

Det foreslås i § 6, stk. 1, at søgsmål til prøvelse af afgø-

relser truffet efter beføjelser overtaget i henhold til regler fastsat efter § 2 skal være anlagt inden 6 måneder efter, at afgørelsen er meddelt den pågældende. Er afgørelsen offentligt bekendtgjort, regnes fristen dog altid fra bekendtgørelsen.

Forslaget vil således gælde for afgørelser, hvor vedkommende minister med hjemmel i lovforslagets § 2 har overtaget beføjelser, der efter anden lovgivning er tillagt andre ministre eller myndigheder.

Med den foreslåede søgsmålsfrist vil det blive sikret, at der efter en vis periode ikke kan rejses sager ved domstolene om rigtigheden af en af ministeren truffet afgørelse. Fristen vil gælde ethvert søgsmål mod myndighederne, der forudsætter en prøvelse af den pågældende afgørelse. Søgsmålsfristen vil ikke kunne fraviges af den myndighed, der har truffet den pågældende afgørelse.

Søgsmålsfristen regnes fra dagen, hvor afgørelsen bekendtgøres eller er meddelt den pågældende afhængig af, hvilket tidspunkt der ligger sidst. Det vil i praksis f.eks. betyde, at i en situation, hvor afgørelsen er dateret til en mandag, men afgørelsen først offentliggøres om torsdagen i samme uge, da vil fristen skulle regnes fra torsdagen, da dette tidspunkt ligger sidst.

Bestemmelsen omfatter kun afgørelser overtaget i henhold til regler fastsat i medfør af den foreslåede § 2. I det omfang der træffes afgørelser i medfør af andre bestemmelser i loven, eller i det omfang en fravigelse af anden lovgivning efter § 3 får karakter af en afgørelse, gælder der ingen søgsmålsfrist.

Lovforslaget ændrer ikke på domstolenes muligheder for efter en konkret vurdering at tillægge søgsmål opsættende virkning eller på efter en konkret vurdering at afvise søgsmål på grund af manglende retlig interesse.

Det foreslås i § 6, stk. 2, at ved søgsmål om miljøforhold skal retten påse, at omkostningerne ved sagen ikke er uoverkommeligt høje for de berørte parter.

Bestemmelsen skal ses i sammenhæng med de gældende regler i retsplejeloven om den tabende parts erstatning af udgifter, som den vindende part har afholdt. Samtidig skal forslaget ses i sammenhæng med reglerne i retsplejelovens kapitel 31 om bl.a. retshjælp og fri proces.

Den foreslåede bestemmelse vil sikre overholdelse af kravet i Århus-konventionen om, at de tilgængelige retsmidler ikke må være uoverkommeligt dyre. Bestemmelsen vil derfor skulle forstås i overensstemmelse med konventionen og VVM-direktivet samt EU-Domstolens praksis, der knytter sig hertil, jf. herved bl.a. EU-Domstolens domme af henholdsvis 11. april 2013 i sag C-260/11, Edwards og Pallikaropoulos, og 13. februar 2014 i sag C-530/11, Kommissionen mod Storbritannien.

Til § 7

Det foreslås i § 7, stk. 1, at loven træder i kraft dagen efter bekendtgørelse i Lovtidende.

Begrundelsen for, at loven foreslås at træde i kraft dagen

efter bekendtgørelsen i Lovtidende, er, at der er behov for så snart som muligt at kunne påbegynde konkrete projekter og aktiviteter i henhold til regler, som kan udstedes i medfør af loven, og som forventes udstedt i forbindelse med lovens ikrafttræden.

Det foreslås i § 7, stk. 2, at loven ophæves den 31. december 2028.

Den foreslåede bestemmelse vil indebære, at loven automatisk ophæves den 31. december 2028, medmindre denne ophævelsesdato forinden ændres ved lov, således at loven forbliver i kraft efter dette tidspunkt. Der vil således ikke efter dette tidspunkt kunne fastsættes regler om gennemførelse af nye projekter eller aktiviteter, ligesom der ikke vil kunne ske fravigelse af anden lovgivning, ekspropriation i tilknytning til sådanne projekter m.v. Det forudsættes i den forbindelse, at der forud for en eventuel videreførelse af loven foretages en vurdering af den sikkerhedspolitiske situation.

Det foreslås i § 7, stk. 3, at loven og regler udstedt i medfør af lovforslagets §§ 2 og 5 efter lovens ophævelse finder anvendelse på bygge- og anlægsprojekter samt driftsaktiviteter, der er påbegyndt før lovens ophævelse.

Det foreslåede vil indebære, at lovens bestemmelser fortsat finder anvendelse for sådanne påbegyndte projekter eller aktiviteter, og at der i relation til sådanne projekter fortsat vil kunne ske f.eks. ekspropriation, ligesom lovens klagebe- grænsningsregler og regler om søgsmålsfrister fortsat vil finde anvendelse i relation til sådanne projekter eller aktiviteter.

At projektet eller aktiviteten skal være påbegyndt før lovens ophævelse indebærer, at der i tilfælde omfattet af lovforslagets § 2 skal være fastsat en bekendtgørelse om et nært forestående konkret projekt eller en konkret aktivitet før lovens ophævelse. For tilfælde omfattet af lovforslagets § 3 indebærer den foreslåede bestemmelse, at vedkommende minister skal have truffet beslutning om at gennemføre et nært forestående konkret projekt eller en konkret aktivitet og i den forbindelse fraveget anden lovgivning før lovens ophævelse.

Det foreslåede medfører også, at bemyndigelsesbestemmelserne i lovforslagets §§ 2 og 5 fortsat finder anvendelse i relation til allerede påbegyndte projekter eller aktiviteter. Dette indebærer, at vedkommende minister vil have mulighed for at fastsætte og ændre regler i medfør af lovforslagets §§ 2 og 5, som er nødvendige for den fortsatte gennemførelse af de påbegyndte projekter eller aktiviteter.

Det foreslåede medfører endvidere, at eventuelle afgørelser truffet efter lovforslagets § 3 vedrørende konkrete bygge- og anlægsprojekter samt driftsaktiviteter fortsat vil være gældende for det konkrete projekt eller den konkrete aktivitet.

Der vil dog ikke i medfør af lovforslagets §§ 2 og 5 efter lovens ophævelse kunne fastsættes sådanne regler, som efter deres indhold vil give mulighed for at gennemføre nye bygge- og anlægsprojekter eller iværksætte nye driftsaktiviteter. Vurderingen af, om der er tale om et nyt bygge- og

anlægsprojekt eller en ny driftsaktivitet, vil afhænge af, om der er en naturlig og nær stedlig, tids- og indholdsmæssig sammenhæng med de allerede igangsatte projekter eller aktiviteter.

Det foreslåede vil ligeledes indebære, at regler udstedt i medfør af lovforslagets §§ 2 og 5 før lovens ophævelse også efter lovens ophævelse forbliver i kraft, indtil de ophæves eller afløses. Dette vil medføre, at projekter eller driftsaktiviteter, som er planlagt til at skulle foregå i en periode, som går ud over lovens ophævelsetidspunkt, vil

kunne fortsætte på det samme grundlag også efter lovens ophævelse. Som nævnt ovenfor vil det foreslåede også indebære, at vedkommende minister vil have bemyndigelse til at ændre i eller ophæve bekendtgørelser udstedt i medfør af lovforslagets §§ 2 og 5, såfremt betingelserne herfor er opfyldt.

Til § 8

Det foreslås i § 8, at loven ikke gælder for Færøerne og Grønland.